

ОТГОВОРНОСТТА ЗА РАЗНОСКИ В КОНТЕКСТА НА АДВОКАТСКОТО ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ

(ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗ НА ОТНОСИМАТА СЪДЕБНА ПРАКТИКА НА ВКС И ВАС)

I. Въведение:

Проблематиката на отговорността за разноски в контекста на адвокатското възнаграждение е от изключително значение както за адвокатурата, така и за гражданите и юридическите лица, чиито интереси тя е призвана да брани. Той е разглеждан многократно и в правната литература.

Настоящият анализ на съдебната практика на ВКС и ВАС относно адвокатските възнаграждения няма за цел да обхване в пълнота и изчерпателно всички аспекти на темата за разноските, а да се фокусира върху следните правни въпроси:

1. Проблематика, свързана с претендиране и присъждане на разноски (при направено искане или служебно присъдени разноски);
2. Правното значение на списъка на разноските по чл. 80 ГПК. Искане за разноски, подкрепено с доказателства;
3. Значението на реално направените и платените разноски;
4. Проблеми на доказването на платено адвокатско възнаграждение - предвидимост и санкция;
5. Лимитиране на отговорността за разноски:
  - 5.1. Присъждане на адвокатско възнаграждение повече от минимума, определен в Наредбата – критерии за определяне на фактическата и правна сложност;
  - 5.2. Присъждане на адвокатско възнаграждение под минимума, определен в Наредбата – критерии, определящи по-ниска фактическа и правна сложност;
6. Определяне на адвокатско възнаграждение в обикновеното исково производство;
7. Определяне на адвокатско възнаграждение в заповедното производство.

Анализът е изготвен от стажантите по научноизследователската дейност на Центъра за обучение на адвокати „Кръстю Цончев“ Полина Дянкова и Стефан Каралеев, студенти в IV курс, специалност „Право“ на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

II. Анализ на съдебната практика на ВКС и ВАС относно адвокатските възнаграждения:

- 1. Проблематика, свързана с претендиране и присъждане на разноски (при направено искане или служебно присъдени разноски);**
- 2. Правното значение на списъка на разноските по чл. 80 ГПК. Искане за разноски, подкрепено с доказателства:**

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 71 ОТ 03.02.2017 Г. ПО Ч. Т. Д. № 1658/2016 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

С частната жалба се иска отмяна на определението като неправилно. Твърдението е, че ищецът - въззиваем не е представил пред въззивната инстанция списък по [чл. 80 ГПК](#), както и доказателства за плащане на адвокатското възнаграждение.

От Сдружение „, е постъпил писмен отговор срещу основателността на частната жалба. Оспорват се твърденията за непредставяне на списък по [чл. 80 ГПК](#) и на доказателства за извършването на разхода.

За да се произнесе, съставът на ВКС съобрази следното:

Пред въззивния съд въззиваемото сдружение е представило отговор по [чл. 263 ГПК](#), като приложение към който е посочен договор за правна защита и списък на разноските, а в съдебно заседание е поискано присъждане на разходите за адвокатска защита.

С постановеното по делото решение въззивната инстанция е потвърдила първоинстанционното решение за уважаването на иска. Посочила е, че не присъжда разноски на ищеца, тъй като независимо от приложената в съдебно заседание разписка от 16.04.2014 г. за плащане на сумата 1 200 лв., не са представени доказателства за договорено адвокатско възнаграждение.

Сезирана с молбата по [чл. 248 ГПК](#) въззивната инстанция е посочила, че с решението си не е присъдила разноски на ищеца, приемайки за недоказано плащането на адвокатското възнаграждение, но е констатирала, че договорът за правна защита и съдействие за въззивната инстанция и списъкът по [чл. 80 ГПК](#), представени от сдружението, неправилно са пришити към материалите на първоинстанционното производство. С оглед на това е счела, че искането е основателно и доказано, вземайки предвид представената в съдебно заседание разписка за плащането на договорената сума от 1 200 лв. Съставът на ВКС също констатира наличието на копие от отговора на въззивната жалба към което е приложен оригинал на договор за правна защита и съдействие от 02.04.2014 г. за представителство пред въззивната инстанция с договорено възнаграждение 1 200 лв. и списък по [чл. 80 ГПК](#) на л.423-426 от материалите по делото на СРС.

При тези фактически изводи, атакуваното определение като краен резултат е правилно, независимо, че е следвало решението в частта за разноските да бъде изменено, а не допълнено. Твърденията в частната жалба са неоснователни и се

опровергават от намиращите в папката по делото доказателства за плащане на разноските и списък по [чл. 80 ГПК](#), неправилно пришити към производството пред СРС. Наличието на списък по [чл. 80 ГПК](#) прави допустимо искането за изменение на решението в частта за разноските, а основателността му произтича от разпоредбата на [чл. 78, ал. 1 ГПК](#) и от доказването на разхода за адвокатска защита.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 23 ОТ 23.01.2015 Г. ПО Т. Д. № 415/2014 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

С определение № 880 от 20.11.2014 г. по т.д.415/14 г., на ВКС, I т.о., постановено в производство по [чл. 288 ГПК](#), инициирано от [фирма] - [населено място] не е допуснато касационно обжалване на решение от 02.06.2013 г. по т.д. № 3687/12 г. на Софийски апелативен съд. Противната страна по спора - настоящ молител е подала отговор на касационната жалба, изходящ от двама адвокати на 08.01.2014 г., с който е поискала разноски за касационното производство за адвокатско възнаграждение, чийто размер не е уточнила. По делото е представено едно пълномощно, обективизиращо преупълномощаване на адвокатски сътрудник по повод искане на съдебно удостоверение. Други данни - договор за правна помощ, с който да е уговорено възнаграждение за представителство по делото пред ВКС, списък по [чл. 80 ГПК](#), който да въведе размер на претендираните разноски и то за едни адвокат, както и каквито и да било доказателства, че е заплатено такова не са представени. При тези фактически данни настоящият състав не е присъдил разноски в полза на ответника по касация, който макар и да ги е поискал, нито ги е уточнил, нито доказал. Представените, след постановяване на определението доказателства - фактура и авизо, установяващи заплащане на суми в полза на Адвокатско дружество " Б. и ко" за подаване отговор на касационната жалба по делото/ посочен е номера на делото на САС/ не могат да обосноват извод за валидно въведено искане и доказване на разноски пред настоящата инстанция. С оглед дадените разрешения с т. 1 на ТР ОСГТК № 6/12 г. несвоевременното въвеждане на претенцията / в случая като размер, при липса на доказателства за направени разноски въобще/ и нейното доказване обосновават отказ да бъдат присъдени разноски, независимо от постановения правен резултат.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 76 ОТ 03.02.2014 Г. ПО Ч. Т. Д. № 232/2014 Г., Т. К., II Т. О. НА ВКС

Условие за настъпване на последицата от ангажиране на отговорността за разноските, освен изходът на делото е страната да е направила своевременно искане за това до съда и доказателства за заплащането им. Освен това, съгласно разпоредбата на [чл. 80 ГПК](#) страната, която е поискала присъждане на разноски, представя на съда списък на разноските най - късно до приключване на последното заседание в съответната инстанция. В противен случай тя няма право да иска изменение на решението в частта му за разноските.

Видно от данните по делото, частният жалбоподател е поискал присъждане на юрисконсултско възнаграждение по [чл. 78, т. 8 ГПК](#) за защита пред въззивната инстанция. Искането се съдържа в отговора на въззивната жалба. П. не се е произнесъл в решението си по отношение на дължимите съдебни разноски в полза на [фирма] [населено място], с оглед изхода по делото. Липсата на списък по [чл. 80 ГПК](#) съставлява процесуална пречка да се иска изменение на решението в частта за разноските чрез пререшаване на въпроса за размера им, но не и за допълването му при пропуск на съда да се произнесе по отговорността за тях, което му задължение произтича от императивната разпоредба на [чл. 81 от ГПК](#) при своевременно заявено искане за тяхното присъждане, какъвто е и настоящия случай. В този смисъл е и т. 8. от Т № 6 от 06.11.2013 г. по тълк. д. № 6/2012 г. на ОСГТК на ВКС. Обжалваното определение е постановено в противоречие с цитираната задължителна практика на Върховен касационен съд.

3. Значението на реално направените и платените разноски:

РЕШЕНИЕ № 112 ОТ 19.01.2021 Г. ПО Ч. ГР. Д. № 726/2020 Г., Г. К., I Г. О. НА ВКС

Във въззивното производство /по гр. д. № 548/2016 г. и по гр. д. № 546/2017 г., двете на Кюстендилския окръжен съд/ ищецът е направил разноски в размер на 60 лева /л.л. 92 и 97 по гр. д. № 548/2016 г. на Кюстендилския окръжен съд/. Макар в представения на л. 83 списък да е претендирал само сумата 50 лева, не съществува пречка за присъждане и на сумата 10 лева, която съставлява реално направен разход за защита във въззивното производство. Непосочването ѝ в списъка по [чл. 80 ГПК](#) би било основание да се откаже евентуално изменение на решението в частта за разноските досежно тази сума, но не и в производството, в което съдът за първи път се произнася по искането за разноски. Както в първоинстанционното, така и във въззивното производство ищецът е бил защитаван от юрк. К. А. и юрк. К. К. - В., поради което съгласно [чл. 78, ал. 8 ГПК](#) вр. [чл. 37, ал. 1 от Закона за правната помощ](#) и [чл. 25, ал. 1 и 2 от Наредбата за заплащането на правната помощ](#) има право на възнаграждение в размер на 350 лева. Или общият размер на дължимите разноски възлиза на 410 лева. От тях ищецът има право на половината или на 205 лева.

РЕШЕНИЕ № 71 ОТ 08.09.2014 Г. ПО Т. Д. № 1598/2013 Г., Т. К., II Т. О. НА ВКС

При този изход на делото на касатора, на осн. [чл. 78, ал. 1 ГПК](#) се дължат реално направените деловодни разноски за всички инстанции, съобразно уважената част на исковите претенции, които същият своевременно е претендирал, като при определяне на конкретната дължима сума следва да се съобрази и правото на ответното търговско дружество на съдебно- деловодни разходи по [чл. 78, ал. 3 ГПК](#), също заявено в срок. Затова, като взе предвид приложените договори за правна защита и съдействие, удостоверяващи, реално заплащане на съответните адвокатски възнаграждения, списъка

по [чл. 80 ГПК](#) и депозираните по делото платежни нареждания за внесена д.т., съставът на касационната инстанция намира, че съобразно принципа на компенсация и общата цена на предявените обективно съединени исковите претенции, на [фирма], [населено място] следва да се присъди общо за всички инстанции сумата 28 33.98 лв..

РЕШЕНИЕ № 58 ОТ 20.04.2018 Г. ПО ГР. Д. № 2037/2017 Г., Г. К., Ш Г. О. НА ВКС

При този изход на спора, на ищеца С. Д. се дължат разноски, които общо за трите инстанции и съразмерно на уважената част от иска, възлизат на сумата 1 059.25 лева. На ответното дружество - касатор, съразмерно на отхвърлената част от иска, дължимите разноски за трите инстанции са общо в размер на сумата 2 798.37 лв. В този размер съставът на ВКС, Ш г.о., не включва поисканите от жалбоподателя разноски за адвокатско възнаграждение за касационното производство, тъй като съгласно нормата на [чл. 78, ал. 1 ГПК](#), на страната се дължат разноски за един адвокат, ако такъв е бил упълномощен. В случая изготвянето на касационната жалба, изложението към нея и процесуалното представителство на дружеството - касатор по делото пред ВКС / в т.ч. в откритото с.з. на 28.03.2018 г., както и това в първите две съдебни инстанции/ е осъществено единствено от адв. М. Б. от АК - Р., която е представила договори за правна защита и съдействие от 24.03.2017 г. и от 21.03.2018 г., с които надлежно е упълномощена от [фирма] да го представлява по гр. д. № 2037/2017 г. по описа на ВКС. Договореното възнаграждение /общо в размер на сумата 1 600 лв. / би било дължимо, но и в двата договора е записано, че плащането ще се извърши по банков път, посочен е и номерът на банковата сметка, но платежни документи за извършено плащане и **реално направени разходи не са представени**. В с.з. от 28.03.2018 г. адв. М. Б. е представила списък по [чл. 80 ГПК](#), в който като разход за адвокатско възнаграждение е описала сумата от 5 867.50 лв., заплатена на Адвокатско дружество "Г., Т. и Ко" по споразумение за предоставяне на правни услуги между [фирма] и адвокатското дружество. Следователно, в случая става въпрос за упълномощаване на втори адвокат по делото, разходите за възнаграждение за който, съгласно правилото на [чл. 78, ал. 1 ГПК](#), остават за сметка на страната.

РЕШЕНИЕ № 255 ОТ 15.12.2016 Г. ПО Т. Д. № 2652/2015 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

На основание [чл. 78, ал. 1 ГПК](#), предвид огледа изхода на спора, ответникът по исковете трябва да заплати на ищеца направените от последния разноски /заплатени държавни такси за трите инстанции и заплатено адвокатско възнаграждение за касационното производство/ в размер на общо 51 818, 01 лева, изчислени пропорционално на уважената част от исковете. Ищецът не е доказал реално направени от него разноски за адвокатско възнаграждение за първоинстанционното и въззивното производство, тъй

като в договорите за правна помощ и съдействие, представени в тези инстанции, е договорено възнаграждението да бъде заплатено по банков път, като не са ангажирани доказателства пред съответната инстанция за плащането им. Представени са доказателства за заплащане по банков път само на договореното за настоящата инстанция адвокатско възнаграждение.

РЕШЕНИЕ № 7964 ОТ 11.06.2014 Г. ПО АДМ. Д. № 16266/2013 Г., II ОТД. НА ВАС

С оглед изхода от делото искането на ответниците за присъждане на разноски за тази инстанция е основателно, но недоказано. По делото не са ангажирани доказателства за реално направени разноски, поради което такива не следва да се присъждат.

РЕШЕНИЕ № 175 ОТ 17.07.2013 Г. ПО ГР. Д. № 23/2013 Г., Г. К., I Г. О. НА ВКС

Във въззивното решение е прието, че не е уговорено възнаграждение в договор за правна защита, а в представена фактура не е посочено името и качеството на подписалия за получател, поради което по делото не е доказано нито уговаряне, нито заплащане на адвокатско възнаграждение и такова съгласно [чл. 64, ал. 2 ГПК \(отм.\)](#) не следва да се присъжда. В обжалваното определение е прието, че не е представен, включително и с молбата за изменение на решението, платежен документ за установяване заплащането на разноските и не се доказват реално направени разноски.

РЕШЕНИЕ № 641 ОТ 12.01.2012 Г. ПО АДМ. Д. № 1507/2011 Г., I ОТД. НА ВАС

Неоснователни са твърденията, че не са доказани реално направени разноски за адвокатско възнаграждение, като се оспорват фактурата и банковия документ. Представените фактури и банкови документи, приети без да са оспорени от административния орган, удостоверяват, че на адвокатско дружество "Табаков, Табакова и съдружници" са приведени суми за адвокатско възнаграждение по договор за правна помощ в размер на 13 193, 41 лв. за защитата пред първоинстанционния съд и в размер на 13 984, 14 лв. за касационната инстанция, в какъвто размер са и присъдените разноски и същите са документално обосновани.

РЕШЕНИЕ № 210 ОТ 26.11.2012 Г. ПО Т. Д. № 367/2011 Г., Т. К., II Т. О. НА ВКС

Съгласно [чл. 78, ал. 1 от ГПК](#) заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат се понасят от страна на ответника при уважаване на исквете. От страна на ищеца се доказват като реално направени следните

разноски: такси и възнаграждение за в.лице: 370 лева- общо пред първа инстанция и 90-деветдесет лева-пред ВКС и 1 500 долара на С. -адвокатски хонорар заплатени с чек на името на адв. К. Д. като пълномощник. За останалите разноски се представят единствено издадени фактури, които не доказват извършени по тях плащания. От останалите документи с данни за парични трансакции не се доказва превеждането на суми в полза на пълномощниците на ищцовото дружество като възнаграждение за осъщественото процесуално представителство по делото, поради което и не следва да се присъждат като разноски, тъй като **не се доказва, че са реално направени.**

РЕШЕНИЕ № 210 ОТ 26.11.2012 Г. ПО Т. Д. № 367/2011 Г., Т. К., П Т. О. НА ВКС

Съгласно чл. 78, ал. 1 от ГПК заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат се понасят от страна на ответника при уважаване на исквете. От страна на ищеца се доказват като реално направени следните разноски: такси и възнаграждение за в.лице: 370 лева- общо пред първа инстанция и 90-деветдесет лева-пред ВКС и 1 500 долара на С. -адвокатски хонорар заплатени с чек на името на адв. К. Д. като пълномощник. За останалите разноски се представят единствено издадени фактури, които не доказват извършени по тях плащания. От останалите документи с данни за парични трансакции не се доказва превеждането на суми в полза на пълномощниците на ищцовото дружество като възнаграждение за осъщественото процесуално представителство по делото, поради което и не следва да се присъждат като разноски, тъй като не се доказва, че са реално направени.

4. Проблеми на доказването на платено адвокатско възнаграждение - предвидимост и санкция:

РЕШЕНИЕ № 112 ОТ 19.01.2021 Г. ПО Ч. ГР. Д. № 726/2020 Г., Г. К., I Г. О. НА ВКС

Във въззивното производство /по гр. д. № 548/2016 г. и по гр. д. № 546/2017 г., двете на Кюстендилския окръжен съд/ ищецът е направил разноски в размер на 60 лева /л.л. 92 и 97 по гр. д. № 548/2016 г. на Кюстендилския окръжен съд/. Макар в представения на л. 83 списък да е претендирал само сумата 50 лева, не съществува пречка за присъждане и на сумата 10 лева, която съставлява реално направен разход за защита във въззивното производство. Непосочването ѝ в списъка по чл. 80 ГПК би било основание да се откаже евентуално изменение на решението в частта за разноските досежно тази сума, но не и в производството, в което съдът за първи път се произнася по искането за разноски. Както в първоинстанционното, така и във въззивното производство ищецът е бил защитаван от юрк. К. А. и юрк. К. К. - В., поради което съгласно чл. 78, ал. 8 ГПК вр. чл. 37, ал. 1 от

Закона за правната помощ и чл. 25, ал. 1 и 2 от Наредбата за заплащането на правната помощ има право на възнаграждение в размер на 350 лева. Или общият размер на дължимите разноски възлиза на 410 лева. От тях ищецът има право на половината или на 205 лева.

РЕШЕНИЕ № 71 ОТ 08.09.2014 Г. ПО Т. Д. № 1598/2013 Г., Т. К., II Т. О. НА ВКС

При този изход на делото на касатора, на осн. чл. 78, ал. 1 ГПК се дължат реално направените деловодни разноски за всички инстанции, съобразно уважената част на исковите претенции, които същият своевременно е претендирал, като при определяне на конкретната дължима сума следва да се съобрази и правото на ответното търговско дружество на съдебно- деловодни разходи по чл. 78, ал. 3 ГПК, също заявено в срок. Затова, като взе предвид приложените договори за правна защита и съдействие, удостоверяващи, реално заплащане на съответните адвокатски възнаграждения, списъка по чл. 80 ГПК и депозиранияте по делото платежни нареждания за внесена д.т., съставът на касационната инстанция намира, че съобразно принципа на компенсация и общата цена на предявените обективно съединени исковите претенции, на [фирма], [населено място] следва да се присъди общо за всички инстанции сумата 28 33.98 лв..

РЕШЕНИЕ № 58 ОТ 20.04.2018 Г. ПО ГР. Д. № 2037/2017 Г., Г. К., III Г. О. НА ВКС

При този изход на спора, на ищеца С. Д. се дължат разноски, които общо за трите инстанции и съразмерно на уважената част от иска, възлизат на сумата 1 059.25 лева. На ответното дружество - касатор, съразмерно на отхвърлената част от иска, дължимите разноски за трите инстанции са общо в размер на сумата 2 798.37 лв. В този размер съставът на ВКС, III г.о., не включва поисканите от жалбоподателя разноски за адвокатско възнаграждение за касационното производство, тъй като съгласно нормата на чл. 78, ал. 1 ГПК, на страната се дължат разноски за един адвокат, ако такъв е бил упълномощен. В случая изготвянето на касационната жалба, изложението към нея и процесуалното представителство на дружеството - касатор по делото пред ВКС / в т.ч. в откритото с.з. на 28.03.2018 г., както и това в първите две съдебни инстанции/ е осъществено единствено от адв. М. Б. от АК - Р., която е представила договори за правна защита и съдействие от 24.03.2017 г. и от 21.03.2018 г., с които надлежно е упълномощена от [фирма] да го представлява по гр. д. № 2037/2017 г. по описа на ВКС. Договореното възнаграждение /общо в размер на сумата 1 600 лв. / би било дължимо, но и в двата договора е записано, че плащането ще се извърши по банков път, посочен е и номерът на банковата сметка, но платежни документи за извършено плащане и **реално направени разходи не са представени**. В с.з. от 28.03.2018 г. адв. М. Б. е представила списък по чл. 80 ГПК, в който като разход за адвокатско възнаграждение е описала сумата от 5 867.50 лв., заплатена на Адвокатско дружество "Г., Т. и Ко" по споразумение за предоставяне на правни услуги между [фирма] и адвокатското дружество. Следователно, в случая става въпрос за упълномощаване на втори адвокат по делото,

разходите за възнаграждение за който, съгласно правилото на [чл. 78, ал. 1 ГПК](#), остават за сметка на страната.

РЕШЕНИЕ № 255 ОТ 15.12.2016 Г. ПО Т. Д. № 2652/2015 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

На основание [чл. 78, ал. 1 ГПК](#), предвид огледа изхода на спора, ответникът по исковете трябва да заплати на ищеца направените от последния разноски /заплатени държавни такси за трите инстанции и заплатено адвокатско възнаграждение за касационното производство/ в размер на общо 51 818, 01 лева, изчислени пропорционално на уважената част от исковете. Ищецът не е доказал реално направени от него разноски за адвокатско възнаграждение за първоинстанционното и въззивното производство, тъй като в договорите за правна помощ и съдействие, представени в тези инстанции, е договорено възнаграждението да бъде заплатено по банков път, като не са ангажирани доказателства пред съответната инстанция за плащането им. Представени са доказателства за заплащане по банков път само на договореното за настоящата инстанция адвокатско възнаграждение.

РЕШЕНИЕ № 7964 ОТ 11.06.2014 Г. ПО АДМ. Д. № 16266/2013 Г., II ОТД. НА ВАС

С оглед изхода от делото искането на ответниците за присъждане на разноски за тази инстанция е основателно, но недоказано. По делото не са ангажирани доказателства за реално направени разноски, поради което такива не следва да се присъждат.

РЕШЕНИЕ № 175 ОТ 17.07.2013 Г. ПО ГР. Д. № 23/2013 Г., Г. К., I Г. О. НА ВКС

Във въззивното решение е прието, че не е уговорено възнаграждение в договор за правна защита, а в представена фактура не е посочено името и качеството на подписалия за получател, поради което по делото не е доказано нито уговаряне, нито заплащане на адвокатско възнаграждение и такова съгласно [чл. 64, ал. 2 ГПК \(отм.\)](#) не следва да се присъжда. В обжалваното определение е прието, че не е представен, включително и с молбата за изменение на решението, платежен документ за установяване заплащането на разноските и не се доказват реално направени разноски.

РЕШЕНИЕ № 641 ОТ 12.01.2012 Г. ПО АДМ. Д. № 1507/2011 Г., I ОТД. НА ВАС

Неоснователни са твърденията, че не са доказани реално направени разноски за адвокатско възнаграждение, като се оспорват фактурата и банковия документ.

Представените фактури и банкови документи, приети без да са оспорени от административния орган, удостоверяват, че на адвокатско дружество "Табаков, Табакова и съдружници" са приведени суми за адвокатско възнаграждение по договор за правна помощ в размер на 13 193, 41 лв. за защитата пред първоинстанционния съд и в размер на 13 984, 14 лв. за касационната инстанция, в какъвто размер са и присъдените разноски и същите са документално обосновани.

РЕШЕНИЕ № 210 ОТ 26.11.2012 Г. ПО Т. Д. № 367/2011 Г., Т. К., П Т. О. НА ВКС

Съгласно [чл. 78, ал. 1 от ГПК](#) заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат се понасят от страна на ответника при уважаване на исквете. От страна на ищеца се доказват като реално направени следните разноски: такси и възнаграждение за в.лице: 370 лева- общо пред първа инстанция и 90-деветдесет лева-пред ВКС и 1 500 долара на С. -адвокатски хонорар заплатени с чек на името на адв. К. Д. като пълномощник. За останалите разноски се представят единствено издадени фактури, които не доказват извършени по тях плащания. От останалите документи с данни за парични трансакции не се доказва превеждането на суми в полза на пълномощниците на ищцовото дружество като възнаграждение за осъщественото процесуално представителство по делото, поради което и не следва да се присъждат като разноски, тъй като **не се доказва, че са реално направени.**

РЕШЕНИЕ № 210 ОТ 26.11.2012 Г. ПО Т. Д. № 367/2011 Г., Т. К., П Т. О. НА ВКС

Съгласно [чл. 78, ал. 1 от ГПК](#) заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат се понасят от страна на ответника при уважаване на исквете. От страна на ищеца се доказват като реално направени следните разноски: такси и възнаграждение за в.лице: 370 лева- общо пред първа инстанция и 90-деветдесет лева-пред ВКС и 1 500 долара на С. -адвокатски хонорар заплатени с чек на името на адв. К. Д. като пълномощник. За останалите разноски се представят единствено издадени фактури, които не доказват извършени по тях плащания. От останалите документи с данни за парични трансакции не се доказва превеждането на суми в полза на пълномощниците на ищцовото дружество като възнаграждение за осъщественото процесуално представителство по делото, поради което и не следва да се присъждат като разноски, тъй като не се доказва, че са реално направени.

3. Реално направени и платени разноски

РЕШЕНИЕ № 60145 ОТ 18.01.2022 Г. ПО ГР. Д. № 1667/2021 Г., Г. К., П Г. О. НА ВКС

С оглед изхода на производството, на ответника по молбата следва да се присъдят направените разноски за адвокатско възнаграждение за един адвокат. Съгласно представените доказателства, те са в размер на 5000 лева, заплатени на адвокат Б.. Молителите са направили своевременно възражение по [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) за намаляване на тези разноски поради прекомерност. Молбата следва частично да се уважи като се отчете фактичката и правна сложност на делото, разпоредбата на чл. 9, ал. 4 вр. чл. 7, ал. 2, т. 4 от Наредба № 1/2014 г. на ВАДв С, но и обстоятелството, че молбата за отмяна на влязлото в сила решение на ВКС, основана на [чл. 303, ал. 1, т. 1 ГПК](#), е трета по ред и поставя ответника в процесуално положение, изискващо организиране на защита срещу нея. Ето защо настоящият съдебен състав намира, че разноските за адвокатско възнаграждение, направени от ответника, следва да бъдат намалени до 3500 лева.

РЕШЕНИЕ № 60078 ОТ 13.09.2021 Г. ПО ГР. Д. № 3368/2020 Г., Г. К., II Г. О. НА ВКС

При това положение се дължи произнасяне по изричното искане, направено в о. с. з. на 14.06.2021 г. от адв. В. Г., в качеството ѝ на процесуален представител на касаторите Х. А. Н. и И. Х. Н., за присъждане на сторените по делото разноски в общ размер 5 280 лв., съгласно представения списък (л. 186 от делото) и представените доказателства за заплащане на адвокатско възнаграждение в размер на 5 000 лв. (*договор за правна защита и съдействие от 07.02.2020 г. и платежно нареждане от 10.02.2020 г. - л. 187 и 188 от делото*). Касаторите са заплатили и държавна такса за производството в размер на 280 лв., които също следва да бъдат присъдени.

РЕШЕНИЕ № 202 ОТ 19.01.2021 Г. ПО ГР. Д. № 4474/2018 Г., Г. К., IV Г. О. НА ВКС

С оглед изхода на спора, в полза на ищеца по делото следва да се присъдят всички направени по делото съдебни разноски. Ответникът е направил възражение за прекомерност на заплатеното от ищеца адвокатско възнаграждение за всички инстанции, както и оспорва възникването на договорно правоотношение между ищеца и процесуалния му представител. По делото пред всички инстанции са представени пълномощни, въз основа на които е осъществено процесуалното представителство на ищеца по делото, както и доказателства за заплатеното адвокатско възнаграждение, като за първата инстанция същото е под установения минимум в [Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#), а за въззивната и касационна инстанция договорения и заплатен размер на възнаграждението е в размер на минималния такъв, определен на основание [чл. 7, ал. 2, т. 5](#) от същата наредба, поради което възражението за прекомерност на възнаграждението е неоснователно.

Досежно размера на разносните обаче е основателно възражението на В. П. за тяхната прекомерност. Минималният размер на адвокатското възнаграждение за спор с материален интерес 7 091 лв, е 533,64 лв, съгласно чл. 7, ал. 2, т. 3 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. на В. адвокатски съвет за минималните размери на адвокатските възнаграждения. Делото не се отличава с фактическа и правна сложност, направено е искане за обезсилване само на едно основание и защитата по него не изисква сериозни усилия. Няма данни, освен явяване в съдебно заседание, повереникът на К. М. да е извършил други действия по подготовка на защитата на клиента му. При това положение платеното възнаграждение е прекомерно и при присъждането му следва да бъде намалено до предвидения в Наредбата на В. адвокатски съвет минимум (т. 3 от [Тълкувателно решение № 6/06.11.2013 г. по тълк.д. № 6/2012 г.](#) на ОСГТК на ВКС). За разликата искането по [чл. 248 ГПК](#) следва да се отхвърли.

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ № 6 ОТ 06.11.2013 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 6/2012 Г., ОСГТК НА ВКС

8. Допустимо ли е да се иска допълване на съдебното решение в частта за разносните при липса на представен списък по [чл. 80 ГПК](#) в хипотезата, при която съдът не се е произнесъл по искането за разноски.

9. Недопустима или неоснователна е молба за изменение на съдебното решение в частта за разносните, когато страната не е представила списък на разносните по [чл. 80 ГПК](#).

11. Допустимо ли е претенцията за разноски по [чл. 80 ГПК](#) да бъде заявена с писмената защита по [чл. 149, ал. 3 ГПК](#).

8. По поставения въпрос са формирани две противоречиви становища. Според първото, изведено от едновременното тълкуване на разпоредбите на [чл. 80](#) и [чл. 248, ал. 1 ГПК](#), липсата на списък за разноски съставлява процесуална пречка да се иска изменение на решението в частта за разносните чрез пререшаване на въпроса за размера им, но не рефлектира върху искането за допълване на решението при пропуск на съда да се произнесе по отговорността за тях. Липсата на списък не е пречка за присъждане на разноски съобразно доказателствата по делото. Второто становище се обосновава с това, че правото да се иска допълване на решението в частта за разносните, когато те не са присъдени, е обусловено от представяне на списъка по [чл. 80 ГПК](#).

Общото събрание на гражданска и търговска колегия приема за правилно първото становище.

Допълване на съдебното решение, като способ за неговото поправяне се предприема, когато то не съдържа произнасяне по целия въведен спорен предмет. Съдът дължи произнасяне по всички искове, с които е сезиран, в определените от ищеца рамки. Този способ за промяна на решението е уреден в [чл. 250 ГПК](#). Претенцията за разноски, макар и обусловена от разрешаване на повдигнатия спор, има относителна самостоятелност, тъй като отговорността за разноски не е правна последица, по която съдът дължи служебно произнасяне, а въпрос, по който се произнася, само, след като

бъде сезиран. В [чл. 248, ал. 1 ГПК](#) е предвидено, че съдът по искане на страната може да допълни или да измени решението в частта му за разноските. Следователно текстът разграничава две хипотези, свързани с промяна на вече постановения съдебен акт в частта му, с която е определена отговорността за разноски, установени като изключение от правилото на [чл. 246 ГПК](#).

Аналогично на [чл. 250 ГПК](#), първата хипотеза на [чл. 248, ал. 1 ГПК](#) обхваща случаите, при които съдът не се е произнесъл по иначе валидно заявено и прието искане за разноски. Разгледаната правна характеристика на допълване на съдебния акт в обсъжданата част е процесуален способ за отстраняване непълноти при формиране волята на съда. Уредена като изключение от принципа, въведен с [чл. 246 ГПК](#), тази непълнота може да бъде отстранена, без да се променя вече постановения съдебен акт в същата част. Пропускът на съда да се произнесе по своевременно направеното от страната искане за разноски не се преклудира при липса на представен списък по [чл. 80 ГПК](#), поради което и представянето на списък на разноските не е предпоставка за реализиране на допълване на решението в тази му част. При втората хипотеза на [чл. 248, ал. 1 ГПК](#), след като съдът е определил дължимите разноски, е налице искане от страната те да бъдат приведени в съответствие с нейното твърдение за осъществяването им, което искане не е за допълнително произнасяне, а за изменение в размера на вече присъденото. По тази причина и правната последица, установена с [чл. 80, изр. 2 ГПК](#), настъпва само по отношение на изменението на решението в частта му за разноските, а не по отношение на неговото допълване.

9. Едни състави на Върховния касационен съд приемат, че молбата за изменение на съдебното решение в частта за разноските, при липса на списък по [чл. 80 ГПК](#), е недопустима. Това разбиране е изведено от разпоредбата на [чл. 80, изр. 2 ГПК](#) и е свързано с буквалното ѝ тълкуване. Противното становище, че молбата за изменение на съдебното решение в частта му за разноските би била неоснователна, ако не е представен списък по [чл. 80 ГПК](#), също е застъпено в практиката на Върховния касационен съд. Общото събрание на гражданска и търговска колегия приема за правилно първото становище.

Условията, от които зависи съществуването и надлежното упражняване на процесуалните права съставляват процесуални предпоставки. Те са определяни обикновено с императивна правна норма и обуславят правната валидност на предприетото процесуално действие. За наличието или липсата им, съдът следи служебно. Следователно, ако изискуема от процесуалния закон предпоставка не е налице, действието е опорочено и като такова не може валидно да сезира съда, т.е. да породи задължение за произнасяне по него. Тази зависимост между регламентирано и надлежно упражнено право, определя допустимост на действието, когато те са в съответствие, а когато е налице несъответствие между тях - недопустимост. Основателността като правна категория предполага съответствие между вече предприетото процесуално действие и неговия фактически състав. За това по нея съдът е длъжен да се произнесе чрез разглеждане на конкретните предпоставки, установяващи наличието или липсата на факти, относими към този фактически състав.

Следователно преценката за допустимостта, която съдът извършва служебно, винаги предхожда тази по основателността, тъй като е нейна предпоставка и съставлява пречка за обсъждане на доводите по същество, ако не е налице.

Разпоредбата на [чл. 80 ГПК](#) предвижда, че страната, която е поискала присъждане на разноски следва да представи списък на разноските. Правната последица от неизпълнение на това процесуално задължение е въведена със самата норма - страната няма право да иска изменение на решението в частта му за разноските. Следователно [чл. 80, изр. 2 ГПК](#) установява положителна процесуална предпоставка от кръга на абсолютните, а именно - представяне на списък за разноските. Липсата му води до ненадлежно упражняване на правото да се иска изменение на решението поради което това искане е недопустимо.

11. Според едното становище, искане за присъждане на разноски може да бъде направено както по време на съдебните прения, така и в тяхното продължение с писмената защита, само ако тя е представена в указания от съда срок. Според второто становище, най-късно до приключване на съдебните заседания в съответната инстанция, страната следва да представи списък по [чл. 80 ГПК](#), тъй като това е и последния момент, до който могат да се сочат валидно доказателства.

Общото събрание на гражданска и търговска колегия намира за правилно второто становище.

Събирането на доказателствата в исковия процес приключва с постановяване на определението, с което съдът обявява края на съдебното дирене и дава ход по същество на спора. Следователно във фазата на устните състезания заявяването на нови искания, твърдения и събирането на доказателства вече е приключило. Пренията дават процесуалната възможност на страните да анализират доказателствата и да изложат своите фактически и правни заключения във връзка със спорното право. До приключване на устните състезания се стига, когато страните са изчерпили всички съображения, които желаят съдът да вземе предвид при постановяване на решението. След тази фаза на процеса съдът постановява своя съдебен акт, а страните вече не могат валидно да осъществяват процесуални действия, дължими и свързани с фази на производството, които са приключили. Следователно те не могат да въведат нови искания, нито да ангажират нови доказателства, дори и те да са във връзка с поддържаното им становище по време на процеса. Тази забрана обезпечава приложението на основни принципи на исковия процес - равенството на страните, равно право на защита и състезателност, установени с [чл. 8 и 9 ГПК](#). Постановяване на решението е възможно, когато всички процесуални действия по разглеждане на правния спор вече са били осъществени. С действащия [ГПК](#) се урежда възможност за представяне на писмена защита при определени условия - при фактическа и правна сложност на делото. [Чл. 149, ал. 3 ГПК](#) възлага извършването на тази преценка на съда, който следва да даде срок за писмено излагане на доводите и аргументите в подкрепа на становището на страните по съществото на спора. Самата писмена защита неправилно се квалифицира като продължение на устните състезания, тъй като тя само обективира това, което страната е изложила устно пред съда. Даването на възможност за по-точно обосноваване на разбирането ѝ по приложението на закона, не променя характера на съдебните прения, нито ги прави писмени.

Представянето на писмена защита, така както е установено с [чл. 149, ал. 3 ГПК](#), не може да бъде разбрано разширително, т.е. да бъде възможност за връщане на приключила вече фаза на процеса - тази, в която могат валидно да бъдат правени искания, с които се сезира съда, респективно да бъдат представяни доказателства, спрямо които противната страна не може да ангажира становище. Следователно с писмената защита не могат да бъдат предявени процесуално валидно искания за присъждане на разноски, съответно за техния размер. Макар и акцесорна, претенцията за разноски съставлява искане, свързано със спорния предмет, което следва, също като него, да бъде заявено до приключване на съдебното заседание, с което приключва делото пред съответната инстанция.

5. Лимитиране на отговорността за разноски:

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ № 6 ОТ 06.11.2013 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 6/2012 Г., ОСГТК НА ВКС

3. При намаляване на подлежащо на присъждане адвокатско възнаграждение поради прекомерност по реда на [чл. 78, ал. 5 ГПК](#), съдът обвързан ли е от предвиденото в [§ 2 от ДР Наредба № 1/09.07.2004 г.](#) на Висшия адвокатски съвет ограничение, според което присъденото възнаграждение не може да е по-ниско от трикратния минимален размер на възнагражденията, посочени в Наредбата или е свободен да намали възнаграждението до предвидения в Наредбата минимален размер?

3. Според едното разбиране, съдът в хипотезата на [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) не може да определи възнаграждение под трикратния размер на определените в [Наредба № 1/09.07.2004 г.](#) минимални размери на адвокатските възнаграждения. Според другото становище, с [чл. 36 ЗА](#) на Висшия адвокатски съвет не е делегирано право да определя размера на възнагражденията в хипотезите на [чл. 78, ал. 5 ГПК](#), поради което и съдът не е ограничен до правилото на [§ 2 от ДР](#) на Наредбата.

Общото събрание на гражданска и търговска колегия намира за правилно второто становище.

С приемането на действащия [ГПК](#) отпадна правомощието на съда служебно да осъществява проверка за прекомерност на разноските за адвокатска защита при постановяване на решението. С [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) е предвидено, че само страна може да сезира съда с искане за намаление на възнаграждението за адвокатска услуга, дължимо като разноски. Основанието по [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) се свежда до преценка за съотношението на цената на адвокатска защита и фактическата и правна сложност на делото. Когато съдът е сезиран с такова искане, той следва да изложи мотиви относно фактическата и правна сложност на спора, т.е. да съобрази доказателствените факти и доказателствата, които ги обективират и дължимото правно разрешение на повдигнатите правни въпроси, което е различно по сложност при всеки отделен случай - например задължителната практика, разрешаваща основните спорни въпроси определя сложност в по-ниска степен. След тази преценка, ако се изведе несъответствие между размера на възнаграждението и усилията на защитата при упражняване на процесуалните права,

съдът намалява договорения адвокатски хонорар. Минималният размер на възнаграждението за всеки вид адвокатска услуга е определен по силата на законова делегация с издадената [Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения - чл. 36 ЗА](#). С тази Наредба Висшият адвокатски съвет може да създава само норми, уреждащи изчерпателно посочената в закона материя - определяне на минимални размери на възнагражденията, когато се касае за договор между адвокат и клиент. Следователно с [§ 2 ДР Наредба № 1/2004 г.](#) се надхвърлят рамките на така определената законова делегация, като се въвеждат правила за процедиране на съда и се допълва разпоредба на ГПК, за което не са делегирани правомощия по надлежния ред на Висшия адвокатски съвет. Обсъжданата наредба е подзаконов нормативен акт, поради което при противоречие с основен нормативен акт, правораздавателният орган е задължен да приложи акта от по-висока степен - [чл. 15 от Закона за нормативните актове \(ЗНА\)](#). В случая [§ 2 ДР Наредба № 1/2004 г.](#) влиза в противоречие с [чл. 36 ЗА](#) и с [чл. 78, ал. 5 ГПК](#), като променя, без да има такава правна възможност, процесуалното правомощие на съда да осъществи самостоятелна преценка за прекомерност, след като е сезиран от страната за това и съответно да намали дължимото като разноски адвокатско възнаграждение до размера, определен от [чл. 78, ал. 5 ГПК](#), вр. [чл. 36 ЗА](#).

Намаляването на адвокатското възнаграждение по този ред не рефлектира в отношенията между адвокат и клиент, които са сключили конкретен договор и са поели задължения по него. То е израз само на основното начало в гражданския процес за социална справедливост и достъп до правосъдие, поради което следва да се приеме, че разпоредбата на [§ 2 ДР Наредба № 1/2004 г.](#) влиза в противоречие и с този принцип, тъй като ограничението за намаляване на прекомерното адвокатско възнаграждение до трикратния размер на минималното дължимо в много от случаите дерогира правото на страната по [чл. 78, ал. 5 ГПК](#).

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ № 1 ОТ 11.12.2018 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 1/2017 Г., ОСГК НА ВКС

Общото събрание на Гражданска колегия на ВКС счита за правилно първото становище по следните съображения:

Отговорността за разноски в гражданския процес е материално правоотношение между страните по делото. Тя е уредена в чл. 78 ГПК като безвиновна деликтна отговорност за разноските, които насрещната страна е направила при неблагоприятен изход на делото. В чл. 78, ал. 5 ГПК е уредена възможността, ако заплатеното от страната възнаграждение за адвокат е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, насрещната страна да направи възражение за прекомерност, а съдът да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер, съобразно чл. 36 от Закона за адвокатурата.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 60429 ОТ 30.11.2021 Г. ПО Ч. Т. Д. № 308/2021 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

Бележка: Прилагане на чл.36 ал.2 Закон за адвокатурата и съобразяване с ограниченията на Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. Липсва тълкуване на споделените от ВАС противоречия и неясноти около нормативната основа.

Извлечение:

С оглед на изложеното, обжалваното определение следва да се отмени **частично**, като присъденото на адв. Д. Ф., в качеството на процесуален представител на Р. С. Д., адвокатско възнаграждение следва да бъде намалено до предвидения в наредбата по [чл. 36, ал. 2 от ЗА](#) размер, доколкото по делото не са налице обстоятелства, обосноваващи определянето на по- висок от този размер. Неоснователно е искането жалбоподателя за определяне на по- малък от предвидения в наредбата размер, поради това, че адв. Ф. е осъществявала съвместно процесуално представителство на двамата ответници, без да извършва различни процесуални действия за всеки от тях. **Всеки един от ответниците се е защитавал по отношение на материален интерес от 47 130 лв., който материален интерес е и основата за изчисляване на минимално дължимото възнаграждение по [чл. 7, ал. 2 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#).**

Върховен касационен съд

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 31 ОТ 14.02.2022 Г. ПО ГР. Д. № 24/2021 Г., Г. К., I Г. О. НА ВКС

Съгласно ТР 6/2013 г. на ВКС ОСГК и ТК при намаляване на подлежащо на присъждане адвокатско възнаграждение поради прекомерност по реда на [чл. 78, ал. 5 ГПК](#), съдът не е обвързан от предвиденото в [§ 2 от Наредба № 1/09.07.2004 г.](#) на ВАДв С ограничение и е свободен да намали възнаграждението до предвидения в същата наредба минимален размер.

(...)

Искането на молителя, при преценката за основателността на възражението за намаляването на разноските поради прекомерност на основание [чл. 78, ал. 5 ГПК](#), да се отчете и имущественият интерес по исковете по [чл. 72](#) и [74 ЗС](#) е неоснователно. Тези искове не са предмет на молбата за отмяна, освен това са предявени като евентуални, което изключва възможността да бъдат уважени едновременно с главния иск за собственост. При съобразяване на предмета и фактическата и правна сложност на делото, намаляването на адвокатското възнаграждение на "Софийски имоти" ЕАД е в съответствие с изискването на [чл. 36 ЗА](#) за справедливост и обоснованост на адвокатските възнаграждения.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 47 ОТ 11.02.2022 Г. ПО ГР. Д. № 3972/2021 Г., Г. К., Ш Г. О. НА ВКС

В случая заплатеното възнаграждение за един адвокат в размер на 2400 лв., действително се явява прекомерно завишено, предвид липсата на висока фактическа и правна сложност на делото, поради което следва да бъде намалено съобразно размер, съответстващ на [чл. 9, ал. 4](#), изр. 1 във вр. с [§ 1 от ДР на Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#). Предвид изложеното, определението на ВКС в частта за разносните следва да бъде изменено, като молителят А. В. В. следва да бъде осъден да заплати разноски за адвокатско възнаграждение на ответника по молбата за отмяна в размер на 300 лева.

5.1.Присъждане на адвокатско възнаграждение повече от минимума, определен в Наредбата – критерии за определяне на фактическата и правна сложност;

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 60429 ОТ 30.11.2021 Г. ПО Ч. Т. Д. № 308/2021 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

Бележка: Прилагане на чл.36 ал.2 Закон за адвокатурата и съобразяване с ограниченията на Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. Липсва тълкуване на споделените от ВАС противоречия и неясноти около нормативната основа.

Извлечение:

С оглед на изложеното, обжалваното определение следва да се отмени **частично**, като присъденото на адв. Д. Ф., в качеството на процесуален представител на Р. С. Д., адвокатско възнаграждение следва да бъде намалено до предвидения в наредбата по [чл. 36, ал. 2 от ЗА](#) размер, доколкото по делото не са налице обстоятелства, обосноваващи определянето на по - висок от този размер. Неоснователно е искането жалбоподателя за определяне на по- малък от предвидения в наредбата размер, поради това, че адв. Ф. е осъществявала съвместно процесуално представителство на двамата ответници, без да извършва различни процесуални действия за всеки от тях. **Всеки един от ответниците се е защитавал по отношение на материален интерес от 47 130 лв., който материален интерес е и основата за изчисляване на минимално дължимото възнаграждение по [чл. 7, ал. 2 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#).**

5.2.Присъждане на адвокатско възнаграждение под минимума, определен в Наредбата – критерии, определящи по-ниска фактическа и правна сложност:

РЕШЕНИЕ № 1795 ОТ 24.02.2022 Г. ПО АДМ. Д. № 11369/2021 Г., III ОТД. НА ВАС

Бележка: Според ВАС съдът, спазвайки принципа на справедливостта и съразмерността, следва да присъди само и единствено такъв размер на обезщетение, който да отговаря на критериите на чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата - да е "обоснован и справедлив". Размерът на адвокатските възнаграждения следва да е справедлив и пропорционален на предоставената услуга, дори когато е посочено, че е минимален. ВАС се позовава на мотиви, изложени в решение на Съда на Европейския съюз от 23.11.2017 г. по съединени дела C-427/16 и C-428/16 в т. 47. ВАС аргументира тезата, че Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения, която предвижда определяне на последните единствено в зависимост от материалния интерес по спора, без да отчита обема и сложността на свършената работа във връзка с предоставяне на адвокатска услуга, **противоречи на чл. 36, ал. 2 ЗА**, тъй като определените съобразно Наредбата възнаграждения не биха могли да са справедливи и обосновани, и определя дължимите възнаграждения **по справедливост**. Според Съда, следва да се вземат предвид обективни критерии при определяне на адвокатските възнаграждения.

Извлечение:

В [Тълкувателно решение № 1 от 15 март 2017 г. по Тълкувателно дело № 2/2016 г.](#) на Общото събрание на Върховния административен съд е прието, че възражението по [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) за прекомерност на платения адвокатски хонорар при несъответствие с действителната фактическа и правна сложност на делото и възможността на съда да го намали до минималния такъв, определен от наредбата по **чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата**, е действително една от възможностите на страната, в случая държавата, да защити правата си и да не позволи на ответната страна да бъде присъден хонорар, несъответстващ на критериите на този член от закона - "справедлив и обоснован".

Делата за обезщетения по [чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ](#) са искови производства, те се развиват по правилата на [ГПК](#), доколкото материята не е уредена от [АПК](#), и в тях страните могат да представят всички относими доказателства в подкрепа на твърденията си, да навеждат всякакви доводи в тяхна защита, да правят възражения и да се защитават с всички допустими от закона средства. Институтът на обезщетението от непозволено увреждане не е и не може да се превърне обаче в средство за неоснователно обогатяване, поради което и **съдът, спазвайки принципа на справедливостта и съразмерността**, следва да присъди само и единствено такъв размер на обезщетение, който да отговаря на критериите на [чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата](#) - да е **"обоснован и справедлив"**, т.е. да е съразмерен на извършената правна защита и съдействие и да обезщети страната за действително понесените от нея вреди от причиненото и от държавния орган непозволено увреждане, без да накърнява или да облагодетелства интересите на която и да е от страните в производството.

Съгласно [чл. 18 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#) (Наредбата), в редакцията му към момента на съставяне на договора, а и в настоящата редакция, адвокатското възнаграждение за една инстанция се определя в зависимост от тежестта на съответната глоба или имуществена санкция.

По този начин, Наредбата приравнява тежестта на делата в зависимост от материалния интерес по спора, а не спрямо вида на делото и извършените по него процесуални действия и **противоречи на материалния закон**. Размерът на адвокатските възнаграждения следва да е справедлив и пропорционален на предоставената услуга, дори когато е посочено, че е минимален. Съгласно **чл. 36, ал. 2 ЗАдв** размерът на възнаграждението трябва да е справедлив и обоснован, като това изискване следва да се прилага и когато се определят минималните размери на адвокатските възнаграждения, защото те следва да се обосновават с **два обективни критерия - обем и сложност на извършената дейност, както и величината на защитавания интерес**. За да се приеме, че минималните размери на адвокатските възнаграждения са обосновани и справедливи, както изисква законовата норма, цената на адвокатския труд следва да представлява изражение и на двата критерия. В този смисъл е и практиката на Върховния административен съд, във връзка с обжалване на различни текстове от **Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения - решение № 9273 от 27.07.2016 г. по адм. д. № 3002** от 2015 г., потвърдено с **решение № 5485 от 02.05.2017 г. на петчленен състав на Върховния административен съд по адм. д. 1403/2017 г.** Подобни мотиви в този смисъл са изложени и в решение на Съда на Европейския съюз от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16. В т. 47 от решението СЕС посочва, относно **Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения**: " В случая разглежданата в главните производства правна уредба не съдържа каквото и да било точен критерий, който би могъл да гарантира, че определените от Висшия адвокатски съвет минимални размери на адвокатските възнаграждения са справедливи и обосновани при зачитане на общия интерес. В частност тази правна уредба не предвижда каквото и да било условие, отговарящо на изискванията, които Върховният административен съд (България) формулира в решението си от 27 юли 2016 г. и които се отнасят по-специално до достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ и необходимостта от предотвратяване на всякакъв риск от влошаване на качеството на предоставяните услуги."

Изложеното потвърждава тезата, че **Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения**, която предвижда определяне на последните единствено в зависимост от материалния интерес по спора, без да отчита обема и сложността на свършената работа във връзка с предоставяне на адвокатска услуга, противоречи на **чл. 36, ал. 2 ЗА**, тъй като определените съобразно Наредбата възнаграждения не биха могли да са справедливи и обосновани. Противоречието на подзаконов нормативен акт със закона води до приложение на **чл. 15, ал. 3 ЗНА** и определяне на дължимите възнаграждения по справедливост.

Страните по договорите за правна защита и съдействие естествено са свободни да уговорят каквото желаят размер на адвокатските възнаграждения, независимо в каква степен той надхвърля минималния размер по наредбата и независимо от това, дали той е съобразен с действителната фактическа и правна сложност на делата. Адвокатският труд е от изключителна важност за правната сигурност в правовата държава и целта на настоящото решение в никакъв случай не е той да бъде омаловажен. Това положение и свободната воля на страните обаче не може да се противопоставят на лицето, спрямо

което се реализира отговорността за разноси. Отговорността на държавата за вреди не може да бъде основание за злоупотреба с право. При реализиране на тази отговорност, тежестта, която загубилата делото страна или съответната държавна или общинска администрация понасят, трябва да отговаря на критериите за пропорционалност и справедливост. Тези критерии трябва да залегнат по подходящ и обоснован начин в съответна наредба на Висшия адвокатски съвет, както посочват и Върховния административен съд, и Съдът на Европейския съюз в цитираните по-горе решения. Това ще гарантира принципа на правовата държава не само в неговия формален смисъл, като принцип на правната сигурност, но и в неговия материален смисъл, като принцип на материалната справедливост.

Впрочем, практиката на настоящия състав в този смисъл /[решение № 2800 от 26.02.2019 г. на ВАС по адм. д. № 5907/2018 г.](#), [решение № 2804 от 26.02.2019 г. на ВАС по адм. д. № 3781/2018 г.](#), [решение № 4408 от 14.04.2020 г. на ВАС по адм. д. № 7914/2019 г.](#), [решение № 5728 от 16.04.2019 г. на ВАС по адм. д. № 789/2018 г.](#), [решение № 3513 от 9.03.2020 г. на ВАС по адм. д. № 7400/2019 г.](#); [решение № 5263 от 30.04.2020 г. на ВАС по адм. д. № 15010/2018 г.](#), всички във връзка с [решение № 9273 от 27.07.2016 г. по адм. д. № 3002](#) от 2015 г., потвърдено с [решение № 5485 от 02.05.2017 г. на петчленен състав на Върховния административен съд по адм. д. 1403/2017 г.](#)/ е посочена и в решението на Европейския съд по правата на човека от 15.12.2020 г. по делото "Национално движение Екогласност срещу България", жалба № 31678/17 г. - § 54 вр. § 53. Именно на базата на тази практика, в § 83 вр. § 78 и 79 ЕСПЧ посочва, че в България има механизъм за оценка на пропорционалността на присъжданите разноси за адвокатско възнаграждение, почиващ както на имуществения интерес по делото, така и на действителната му фактическа и правна сложност.

РЕШЕНИЕ № 1067 ОТ 07.02.2022 Г. ПО АДМ. Д. № 11365/2021 Г., III ОТД. НА ВАС

Бележка: Настоящото решение е част серия дела по чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ, по които III-то отделение на ВАС има еднообразна аргументация, отнасяща се до адвокатските разноси. Виж РЕШЕНИЕ № 1795 ОТ 24.02.2022 Г. ПО АДМ. Д. № 11369/2021 Г., III ОТД. НА ВАС.

Извлечение:

Делата за обезщетения по [чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ](#) са искиви производства, те се развиват по правилата на [ГПК](#), доколкото материята не е уредена от [АПК](#), и в тях страните могат да представят всички относими доказателства в подкрепа на твърденията си, да навеждат всякакви доводи в тяхна защита, да правят възражения и да се защитават с всички допустими от закона средства. Институтът на обезщетението от непозволено увреждане не е и не следва да се превръща в средство за неоснователно обогатяване, поради което и съдът, спазвайки принципа на справедливостта и съразмерността, следва да присъди единствено и само такъв размер на обезщетение, който да отговаря на критериите на [чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата](#) - да е "обоснован и справедлив", т.е. да е съразмерен на извършената правна защита и съдействие и да обезщети страната за действително понесените от нея вреди от причиненото и от държавния орган

непозволено увреждане, без да накърнява или да облагодетелства интересите на която и да е от страните в производството.

Съгласно [чл. 8, ал. 1, т. 4 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#) (Наредбата), адвокатското възнаграждение за една инстанция се определя в зависимост от материалния интерес на спора. По този начин Наредбата се опитва да наложи разбирането, че фактическата и правна сложност се определят от материалния интерес по спора, а не от вида на делото и извършените по него процесуални действия. **Подобно равенство противоречи на материалния закон.** Размерът на адвокатските възнаграждения следва да е справедлив и пропорционален на предоставената услуга, дори когато е посочено, че е минимален. Съгласно [чл. 36, ал. 2 ЗАДВ](#) размерът на възнаграждението трябва да е справедлив и обоснован, като това изискване следва да се прилага и когато се определят минималните размери на адвокатските възнаграждения, защото размерът им следва да се определя от едновременното приложение на два обективни критерия - обем и сложност на извършената дейност, както и величината на защитавания интерес. За да се приеме, че минималните размери на адвокатските възнаграждения са обосновани и справедливи, както изисква законовата норма, **цената на адвокатския труд следва да представлява изражение и на двата критерия.** В този смисъл е и практиката на Върховния административен съд във връзка с обжалване на различни текстове от [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения - Решение № 9273 от 27.07.2016 г. по адм. д. № 3002/2015 г.](#), потвърдено с [решение № 5485 от 02.05.2017 г. на петчленен състав на Върховния административен съд по адм. д. 1403/2017 г.](#) Подобни мотиви в този смисъл са изложени и в решение на Съда на Европейския съюз от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16. В т. 47 от решението СЕС посочва, относно [Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#): "В случая разглежданата в главните производства правна уредба не съдържа каквото и да било точен критерий, който би могъл да гарантира, че определените от Висшия адвокатски съвет минимални размери на адвокатските възнаграждения са справедливи и обосновани при зачитане на общия интерес. В частност тази правна уредба не предвижда каквото и да било условие, отговарящо на изискванията, които Върховният административен съд (България) формулира в решението си от 27 юли 2016 г. и които се отнасят по-специално до достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ и необходимостта от предотвратяване на всякакъв риск от влошаване на качеството на предоставяните услуги." Изложеното потвърждава тезата, че [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#), която предвижда определяне на последните единствено в зависимост от материалния интерес по спора, без да отчита обема и сложността на свършената работа във връзка с предоставяне на адвокатската услуга, противоречи на [чл. 36, ал. 2 ЗА](#). При противоречие на подзаконов нормативен акт със закон, следва приложение на [чл. 15, ал. 3 ЗНА](#).

В случая е установено, че една и съща адвокатска кантора е ангажирана от ищеца в производството по обжалване на множество еднотипни наказателни постановления, съдебните производства по обжалването **не се отличават с правна и фактическа сложност** и в случая са приключили и в двете съдебни инстанции след провеждане на

едно единствено открито съдебно заседание. При така установените обстоятелства и при съобразяване на обема на осъществената правна защита настоящата инстанция намира, че обоснованият и справедлив размер на адвокатското възнаграждение за всяка една инстанция е в размер на 500 лева. По горните съображения обжалваното решение следва да бъде отменено в частта, с която КЕВР е осъдена да заплати на "Електроразпределение Север" АД гр. Варна сума в общ размер над 1000 лв. (т.е. над 500 лв. за всяка съдебна инстанция в производството по обжалване по съдебен ред на НП № НП-444 от 17.12.2014 г. на Председателя на ДКЕВР - (сега КЕВР) до пълния предявен общ размер от 2712 лв. главница за двете инстанции, ведно със законната лихва, считано от 06.06.2016 г., до окончателното изплащане на обезщетението. В останалата му част решението като правилно следва да бъде оставено в сила. Предвид частичната отмяна на съдебното решение, следва решението да бъде отменено и в частта му, с която на "Електроразпределение Север" АД - гр. Варна са присъдени разноски в размер над 342 лева, включващи внесена държавна такса и адвокатско възнаграждение съгласно уважената част от исковете до присъдения от 553.81 лева.

РЕШЕНИЕ № 11529 ОТ 15.11.2021 Г. ПО АДМ. Д. № 5669/2021 Г., III ОТД. НА ВАС

Бележка: Настоящото решение е част серия дела по чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ, по които III-то отделение на ВАС има еднообразна аргументация, отнасяща се до адвокатските разноски. Виж РЕШЕНИЕ № 1795 ОТ 24.02.2022 Г. ПО АДМ. Д. № 11369/2021 Г., III ОТД. НА ВАС.

Извлечение:

Съгласно [чл. 8, ал. 1, т. 4 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#) (Наредбата), адвокатското възнаграждение за една инстанция се определя в зависимост от материалния интерес на спора. По този начин Наредбата се опитва да наложи разбирането, че фактическата и правна сложност се определят от материалния интерес по спора, а не от вида на делото и извършените по него процесуални действия. Подобно равенство противоречи на материалния закон. Размерът на адвокатските възнаграждения следва да е справедлив и пропорционален на предоставената услуга, дори когато е посочено, че е минимален. Съгласно [чл. 36, ал. 2 Задв](#) размерът на възнаграждението трябва да е справедлив и обоснован, като това изискване следва да се прилага и когато се определят минималните размери на адвокатските възнаграждения, защото размерът им следва да се определя от едновременното приложение на два обективни критерия - обем и сложност на извършената дейност, както и величината на защитавания интерес. За да се приеме, че минималните размери на адвокатските възнаграждения са обосновани и справедливи, както изисква законовата норма, цената на адвокатския труд следва да представлява изражение и на двата критерия. В този смисъл е и практиката на Върховния административен съд във връзка с обжалване на различни текстове от [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения - Решение № 9273 от 27.07.2016 г. по адм. д. № 3002/2015 г.](#), потвърдено с [решение № 5485 от 02.05.2017 г. на петчленен състав на Върховния административен съд по адм. д. 1403/2017 г.](#)

Подобни мотиви в този смисъл са изложени и в решение на Съда на Европейския съюз от 23.11.2017 г. по съединени дела C-427/16 и C-428/16. В т. 47 от решението СЕС посочва, относно [Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#): "В случая разглежданата в главните производства правна уредба не съдържа какъвто и да било точен критерий, който би могъл да гарантира, че определените от Висшия адвокатски съвет минимални размери на адвокатските възнаграждения са справедливи и обосновани при зачитане на общия интерес. В частност тази правна уредба не предвижда каквото и да било условие, отговарящо на изискванията, които Върховният административен съд (България) формулира в решението си от 27 юли 2016 г. и които се отнасят по-специално до достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ и необходимостта от предотвратяване на всякакъв риск от влошаване на качеството на предоставяните услуги." Изложеното потвърждава тезата, че [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#), която предвижда определяне на последните единствено в зависимост от материалния интерес по спора, без да отчита обема и сложността на свършената работа във връзка с предоставяне на адвокатската услуга, противоречи на [чл. 36, ал. 2 ЗА](#). При противоречие на подзаконов нормативен акт със закон, следва приложение на [чл. 15, ал. 3 ЗНА](#).

РЕШЕНИЕ № 15719 ОТ 17.12.2020 Г. ПО АДМ. Д. № 8834/2020 Г., III ОТД. НА ВАС

В случая разглежданата в главните производства правна уредба не съдържа какъвто и да било точен критерий, който би могъл да гарантира, че определените от Висшия адвокатски съвет минимални размери на адвокатските възнаграждения са справедливи и обосновани при зачитане на общия интерес. В частност тази правна уредба не предвижда каквото и да било условие, отговарящо на изискванията, които Върховният административен съд формулира в решението си от 27 юли 2016 г. и които се отнасят по-специално до достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ и необходимостта от предотвратяване на всякакъв риск от влошаване на качеството на предоставяните услуги." Изложеното потвърждава тезата, че [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#), която предвижда определяне на последните единствено в зависимост от материалния интерес по спора, без да отчита обема и сложността на свършената работа във връзка с предоставяне на адвокатска услуга, противоречи на [чл. 36, ал. 2 ЗА](#), тъй като определените съобразно Наредбата възнаграждения не биха могли да са справедливи и обосновани. При противоречие на подзаконов нормативен акт със закон, следва приложение на [чл. 15, ал. 3 ЗНА](#).

РЕШЕНИЕ № 12788 ОТ 15.12.2021 Г. ПО АДМ. Д. № 11148/2021 Г., IV ОТД. НА ВАС

Бележка: В настоящото дело ВАС отново аргументира определянето на размера на възнаграждението по критерий "процент от материалния интерес", и то по прогнозна стойност на обществена поръчка като противоречащ на принципите за "обоснованост и съразмерност". Също така, се отхвърля въобще прогнозната стойност по ЗОП като критерий за определяне на материален интерес.

Извлечение:

Съгласно [чл. 8, ал. 2, т. 5 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#) (ред. ДВ бр. 68 от 31 юли 2020 г.) в производства по обжалване на решението за откриване на процедура, решение за избор на изпълнител или за прекратяване на процедурата на възложител по [ЗОП](#) възнаграждението се определя съобразно ал. 1 от Наредбата (установяващ размерите на дължимо възнаграждение по административни дела с материален интерес) върху прогнозната стойност; в останалите случаи на обжалване на решения на възложителя - 1000 лв.

Настоящият състав не споделя обвързването на понятието "определен материален интерес" с прогнозната стойност на обществената поръчка. В предишни свои решения ВАС се е произнасял по въпроса дали прогнозната стойност по [чл. 20 от ЗОП](#) представлява определен материален интерес, приемайки, че прогнозната стойност е предвиждане (планиране) на средствата за финансиране на съответната обществена поръчка, включително разчетените средства по бюджета на възложителя, без същата да се идентифицира с пазарната цена на услугата ([решение № 7842/29.06.2015 г. по адм. д. № 9748/2014 г.](#) на ВАС, [решение № 2261/29.02.2016 г. по адм. д. № 10528/2015 г.](#) на ВАС). Именно защото тази стойност е "прогнозна", а не абсолютна, тя не може да се приеме за "определена" по смисъла на Наредбата.

На следващо място, разпоредбата на [чл. 8, ал. 2, т. 5 от Наредбата](#) не е съответна на **принципа** за съразмерност доколкото с един и същи критерий се оценява защитата срещу административни актове с различна правна и фактическа сложност - обжалване на решението за откриване на процедура, решение за избор на изпълнител или за прекратяване на процедурата на възложител. Изчислението на минималното адвокатско възнаграждение в зависимост от прогнозната стойност на дадена обществена поръчка (приравнена в Наредбата на материален интерес), а не в зависимост от вида на делото и извършените по него процесуални действия, противоречи на [чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата \(ЗА\)](#), според който размерът на възнаграждението трябва да е справедлив и обоснован, като това изискване следва да се прилага и когато се определят минималните размери на адвокатските възнаграждения, защото те следва да се обосновават с два обективни критерия - обем и сложност на извършената дейност, както и величината на защитавания интерес. **Поради това, разпоредбата от подзаконовия нормативен акт, като противоречаща на нормативен акт от по-висока степен (в случая на [ЗА](#), въз основа на който Наредбата е издадена), следва да не се прилага по арг. от [чл. 5, ал. 1 от АПК](#) и [чл. 15, ал. 3 от ЗНА](#).**

РЕШЕНИЕ № 2800 ОТ 26.02.2019 Г. ПО АДМ. Д. № 5907/2018 Г., III ОТД. НА ВАС

Дори и минималният размер на адвокатските възнаграждения следва да е справедлив и пропорционален на предоставената услуга. Съгласно [чл. 36, ал. 2 ЗА](#) размерът на възнаграждението трябва да е справедлив и обоснован, като това изискване следва да се прилага и когато се определят минималните размери на адвокатските възнаграждения, защото техните размери следва да съответстват на два обективни критерия - обем и сложност на извършената дейност, както и величината на защитавания интерес. За да се приеме, че минималните размери на адвокатските възнаграждения са обосновани и справедливи, както изисква законовата норма, цената на адвокатския труд следва да представлява изражение и на двата критерия. В този смисъл е и практиката на Върховния административен съд, във връзка с обжалване на различни текстове от [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения - решение № 9273 от 27.07.2016 г. по адм. д. № 3002](#) от 2015 г., потвърдено с [решение № 5485 от 02.05.2017 г. на петчленен състав на Върховния административен съд по адм. д. 1403/2017 г.](#) Съображения в този смисъл са изложени и в решение на Съда на Европейския съюз от 23.11.2017 г. по съединени дела C-427/16 и C-428/16. В т. 47 от решението СЕС посочва, относно [Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#): " В случая разглежданата в главните производства правна уредба не съдържа какъвто и да било точен критерий, който би могъл да гарантира, че определените от Висшия адвокатски съвет минимални размери на адвокатските възнаграждения са справедливи и обосновани при зачитане на общия интерес. В частност тази правна уредба не предвижда каквото и да било условие, отговарящо на изискванията, които Върховният административен съд (България) формулира в решението си от 27 юли 2016 г. и които се отнасят по-специално до достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ и необходимостта от предотвратяване на всякакъв риск от влошаване на качеството на предоставяните услуги." Изложеното потвърждава тезата, че [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#), която предвижда определяне на последните единствено в зависимост от материалния интерес по спора, без да отчита обема и сложността на свършената работа във връзка с предоставяне на адвокатска услуга, противоречи на [чл. 36, ал. 2 ЗА](#), тъй като определените съобразно Наредбата възнаграждения не биха могли да са справедливи и обосновани. При противоречие на подзаконов нормативен акт със закон, следва приложение на [чл. 15, ал. 3 ЗНА](#).

РЕШЕНИЕ № 5728 ОТ 16.04.2019 Г. ПО АДМ. Д. № 789/2018 Г., III ОТД. НА ВАС

Решението е правилно в частта за присъдените имуществени вреди. Настоящата инстанция напълно споделя изводите на първоинстанционния съд в тази част. Съгласно [чл. 18, ал. 2 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#) (Наредбата), адвокатското възнаграждение за една инстанция се определя в зависимост от материалния интерес на спора. По този начин Наредбата приравнява тежестта на делата в зависимост от материалния интерес по спора, а не от вида на делото и извършените по него процесуални действия и противоречи на

материалния закон. За да се илюстрира непропорционалността на посочената подзаконова правна уредба, е достатъчно да се посочи, че Наредбата предвижда еднакъв размер на адвокатското възнаграждение по административно-наказателни дела относно имуществена санкция от 50 000 лв. и по данъчни дела относно ДДС за довносяне в размер на 50 000 лв. Сложността на двата типа дела, а от там и обемът и сложността на работата на адвоката по тях обаче съществено се различава. Размерът на адвокатските възнаграждения следва да е справедлив и пропорционален на предоставената услуга, дори когато е посочено, че е минимален. Съгласно [чл. 36, ал. 2 ЗАдв](#) размерът на възнаграждението трябва да е справедлив и обоснован, като това изискване следва да се прилага и когато се определят минималните размери на адвокатските възнаграждения, защото те следва да се обосновават с два обективни критерия - обем и сложност на извършената дейност, както и величината на защитавания интерес. За да се приеме, че минималните размери на адвокатските възнаграждения са обосновани и справедливи, както изисква законовата норма, цената на адвокатския труд следва да представлява изражение и на двата критерия. В този смисъл е и практиката на Върховния административен съд, във връзка с обжалване на различни текстове от [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения - решение № 9273 от 27.07.2016 г. по адм. д. № 3002](#) от 2015 г., потвърдено с [решение № 5485 от 02.05.2017 г. на петчленен състав на Върховния административен съд по адм. д. 1403/2017 г.](#) Подобни мотиви в този смисъл са изложени и в решение на Съда на Европейския съюз от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16. В т. 47 от решението СЕС посочва, относно [Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#): "В случая разглежданата в главните производства правна уредба не съдържа каквото и да било точен критерий, който би могъл да гарантира, че определените от Висшия адвокатски съвет минимални размери на адвокатските възнаграждения са справедливи и обосновани при зачитане на общия интерес. В частност тази правна уредба не предвижда каквото и да било условие, отговарящо на изискванията, които Върховният административен съд (България) формулира в решението си от 27 юли 2016 г. и които се отнасят по-специално до достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ и необходимостта от предотвратяване на всякакъв риск от влошаване на качеството на предоставяните услуги." **Освен това, в конкретния случай се касае за дело за отмяна на наказателно постановление, по което е наложена глоба в размер от 50 лв. Уговореното адвокатско възнаграждение в размер от 500 лв. е очевидно несъизмеримо с ниския размер на наказанието. Както имущественият интерес, така и сложността на делото са минимални. Приложимите норми на Европейската конвенция за защита правата на човека са азбучни за съвременните юристи и не променят посоченото обстоятелство. Ето защо в разглежданата част решението е правилно и следва да бъде оставено в сила.**

6. Обикновено исково производство (тук са представени решения на долните инстанции):

Определение № 2514 от 23.05.2018 г. По в.ч. гр. д. № 407/2018 г. На Окръжен съд – Благоевград.

В него се посочва, че “се иска от съда да присъди адвокатско възнаграждение в полза на ответниците общо в размер на 300.00 лв. изчислено по реда на чл. 13, ал. 1, т. 2 от НАРЕДБА № 1 от 09.07.2004 г. С оглед на тези искания и доводи районният съд е постановил обжалвания съдебен акт.

Съгласно посочената по-горе разпоредба на чл. 78, ал. 5 от ГПК законодателят е предвидил само възможност, но не и задължение за съда, по изрично искане на страната, да редуцира размера на претендирания от другата страна адвокатски хонорар. За да е налице тази възможност следва да се установи прекомерност на възнаграждението, съобразно действителните правна и фактическа сложност на делото. С оглед задължителната за настоящия съд практика на Съда на ЕС отразена в Решение от 23 ноември 2017 година по съединени дела С-427/16 и С-428/16 съдът не е обвързан от установеното в нея. Същата служи единствено за ориентир на съдилищата, относно механизма за определяне на адвокатските възнаграждения при различните видове дела с оглед на защитаваното в процеса субективно материално право.”

РЕШЕНИЕ № 312999 ОТ 15.01.2018 Г. ПО ГР. Д. № 11860/2016 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД:

“При този изход на делото на ответника се дължат направените разноски за адвокат. Основателно е възражението на ищеца за прекомерност на адвокатския хонорар на ответника, тъй като по делото липсва правна и фактическа сложност, провело се е едно съдебно заседание и то без събиране на допълнителни доказателства. В случая по твърдения в самата искова молба искът е неоснователен, поради което липсва каквато и да е правна и фактическа сложност и е справедливо да се определи размер на адвокатското възнаграждение от 300 лв., който подлежи на възстановяване от ищеца. Този размер е под минимума в [Наредбата № 1 от 9 юли 2004 г.](#), но в случая тя не намира приложение, тъй като би се стигнало до накърняване изискването за справедлив процес утвърдено в чл. 6 от ЕКПЧ, което е недопустим резултат. [Наредба № 1 от 9 юли 2004 г.](#) противоречи на правото на Европейския съюз - чл. 101 и чл. 102 ДФЕС и [чл. 47 ХОПЕС](#), доколкото на първо място, е приета от ВАС - орган на сдружението на адвокатите, действащ в случая като частен икономически оператор, който е насърчен от държавата да приема свободно и самостоятелно обвързващи решения, касаещи правилата на конкуренция в същия сектора, в който развиват дейност членовете на сдружението на адвокатите и, на второ място, тези решенията императивно обвързват независимия съд в преценката му какъв е размерът на разноските, който подлежи на възстановяване в съдебното производство, участник в което производство са и членовете на сдружението на адвокатите, като в Наредбата не е предвидена възможност съдът да може да се отклони от тези правила дори когато с оглед спецификата на делото справедливостта го налага, какъвто именно е настоящия случай. В този смисъл са Решение от 23.10.2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16 г. на С., което е задължително за българските съдилища и Определение от 10.10.2016 г. по ч.гр. д.10937/2016 г., СГС, II г.о.”

РЕШЕНИЕ № 344150 ОТ 21.02.2018 Г. ПО ГР. Д. № 51703/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД:

“Както бе посочено, става въпрос за юридически ненужен документ (отговора), в който единствената непреклудирана част е исканото за разноски. Съдът намира, че за подобно правно усилие сумата от 20 лева е напълно достатъчна (арг. от Решение от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16 на С.: Член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 Д. трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат — под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката — да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет (България), и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер, би могла да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС. Запитващата юрисдикция следва да провери дали с оглед на конкретните условия за прилагането ѝ такава правна уредба действително отговаря на легитимни цели и дали така наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели).”

РЕШЕНИЕ № 1316 ОТ 26.07.2018. Г. ПО ГР. Д. № 450/2018 г. НА РУСЕНСКИ РАЙОНЕН СЪД:

Следователно, след постановяването на посоченото по – горе решение на СЕС и предвид предимството на първичното общностно право – чл.101, пар.1 от ДФЕС пред националното ни законодателство и на основание чл.633 от ГПК, разпоредбата на чл.78, ал.5 от ГПК в частта, предвиждаща минимален размер, под който намаляване на прекомерното адвокатско възнаграждение не може да бъде извършено (*„...но не по-малко от минимално определения размер съобразно чл.36 от Закона за адвокатурата“*), не следва да бъде прилагана. По всяко дело, по което е направено възражение по чл.78, ал.5 от ГПК, националният съд, наред с величината на защитавания интерес, ще следва да извърши преценка на правната и фактическа сложност на делото без да бъде ограничаван от определения в Наредба № 1 от 9.07.2004 г. минимален размер. Единственото ограничение тук ще бъде свързано с преследваната от наредбата цел, чиято легитимност настоящият съдебен състав безспорно признава и която се подчертава и в цитираните решенията на СЕС и ВАС, а именно да се гарантира, че високоотговорният труд на адвоката няма да бъде подценен и поставен в зависимост единствено от пазарни механизми, което би имало за свой (отрицателен) резултат влошаване качеството на предоставяните правни услуги и ограничаване достъпа до квалифицирана правна помощ.

В конкретния случай материалният интерес по делото е нисък – в размер на 183,54 лева. Самото исково производство също не се отличава с особена правна и фактическа сложност, поради което съдът намира, че справедливият размер на адвокатското възнаграждение за него бил в размер на 150 лева. Върху това възнаграждение, с оглед регистрацията на процесуалния представител на ищеца по ЗДДС, се дължи и ДДС в размер на 20 %, т.е. сумата от 180 лева с ДДС. Заповедното

производство, както в отговора си подчертава и особеният представител на ответника, се провежда в закрити заседания, чрез използване на утвърдени формуляри и без възможност за развитие на процесуални усложнения, подобни на тези в исковото производство, поради което съдът намира, че справедливият размер на възнаграждението за същото е в размер на 50 лева или 60 лева с ДДС.

След намаляването на заплатеното от ищеца адвокатско възнаграждение до горепосочените размери съдът намира, че в полза на последния, на основание чл.78, ал.1 от ГПК, следва да бъдат присъдени деловодни разноски в общ размер от 290 лева – за държавна такса и адвокатско възнаграждение в исковото и заповедното производства.

РЕШЕНИЕ № 6522 ОТ 22.10.2018 Г. ПО В. ГР. Д. № 1061/2018 Г. НА СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД:

Във въззивната инстанция въззивникът А. е направил разходи в размер на 25 лева - държавна такса. Адвокат Б. претендира на основание [чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАдв](#) присъждане на адвокатско възнаграждение съгласно [Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#). Настоящият съд намира, че същата не следва да се прилага, съобразно решението на Съда на Европейския съюз по съединени дела С -427/16 и С -428/16 “ЧЕЗ електро България” АД, тъй като с акт на една съсловна организация, в която членуват по задължение всички представители на адвокатската професия, са приети задължителни размери на възнагражденията на членовете ѝ без държавен контрол, а това противоречи на правилата за конкуренцията ([чл. 101 ДФЕС](#)). Поради това размерът на възнаграждението следва да се определи съобразно сложността на действително извършеното по делото, което в случая се изразява в изготвяне на въззивна жалба и уточнение на исковата молба. Съдът приема, че справедливият размер на възнаграждението за тази дейност е 200 лева, което съответства на почти три среднодневни възнаграждения за района на София, определени по данни на НСИ (1 509 лева средна месечна заплата).

РЕШЕНИЕ № 286399 ОТ 05.12.2017 Г. ПО ГР. Д. № 37785/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД:

На основание [чл. 38, ал. 2 ЗАдв](#) вр. [чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАдв](#) на адв. В. В. Т. се дължи възнаграждение от насрещната страна, т.е. от ответника, за осъществено безплатно представителство на ищцата, която е декларирала, че е материално затруднено лице. Съгласно изр. 2 на [чл. 38, ал. 2 ЗАдв](#) съдът определя възнаграждението в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по [чл. 36, ал. 2 \[Наредба № 1/2004 г.\]](#). Същевременно съгласно отговора на преюдициално запитване по т. 1 на Решение от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16 на С., първи състав, разпоредбата на чл. 101, § 1 ДФЕС вр. чл. 4, § 3 Д. трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат - под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката - да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет (България), и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер, би

могла да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на чл. 101, § 1 ДФЕС. Всеки съд следва да прецени дали с оглед на конкретните условия за прилагането ѝ такава правна уредба действително отговаря на легитимни цели и дали така наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели. При преценката дали да присъди на адв. В. Т. адвокатско възнаграждение в поискания от него размер от 300 лв., или в по-нисък размер, съдът съобразява обстоятелството, че противната страна по делото е дружество за комунални услуги, представлявано от юрисконсулт. На следващо място, съдът съобразява, че законодателят оценява труда на юрисконсултите и на адвокатите, предоставящи по възлагане на Националното бюро за правна помощ безплатна правна помощ, по различен начин и в по-нисък размер, определен в [чл. 25, ал. 1 от Наредба за заплащането на правната помощ](#) - арг. [чл. 78, ал. 8 ГПК](#), ред., ДВ, бр. 8/2017 г. Съществуването на два паралелни режима на заплащане и оценяване на безплатна правна помощ, още повече - на труда на юристите, трудно се оправдава с оглед правилата на свободната конкуренция на вътрешния пазар на ЕС, като се съобрази обстоятелството, че съгласно [чл. 6, ал. 3 ЗАдв.](#) без полагане на изпит за адвокати се вписват кандидати с юридически стаж от пет години (вкл. и най-вече юрисконсултите). Очевидно, в очите на законодателя трудът на юрисконсултите като юристи е съпоставим или поне не много по-малко ценен от труда на адвокатите. Минималното адвокатско възнаграждение съответно, за да не доведе до ограничаване на конкуренцията, не трябва да е значително по-голямо от това на юрисконсултите. Ето защо и като съобрази естеството на настоящото дело и обема на извършените от адв. В. Т. процесуални действия (които не включват явяване в съдебно заседание), съдът намира, че следва да му присъди възнаграждение за безплатното представителство на ищцата в размер на 150 лв., а не на 300 лв., колкото се претендира.¹

РЕШЕНИЕ № 35731 ОТ 11.02.2019 Г. ПО ГР. Д. № 26172/2018 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД:

Съдът намира, че следва да присъди разноски за адвокат на ищеца не само по-малък от сторения, но и по-малък от този по [Наредба № 1/2004 г.](#), като съобрази дадения отговор на преюдициално запитване по т. 1 на Решение от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16 на С., първи състав, според който разпоредбата на [чл. 101, § 1 ДФЕС](#) вр. чл. 4, § 3 Д. трябва да се тълкува в смисъл, че национална

---

¹ Така и РЕШЕНИЕ № 501899 ОТ 05.10.2018 Г. ПО ГР. Д. № 19270/2018 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, както и РЕШЕНИЕ № 399481 ОТ 03.05.2018 Г. ПО ГР. Д. № 1050/2018 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, РЕШЕНИЕ № 35731 ОТ 11.02.2019 Г. ПО ГР. Д. № 26172/2018 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД; РЕШЕНИЕ № 286399 ОТ 05.12.2017 Г. ПО ГР. Д. № 37785/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД; РЕШЕНИЕ № 294695 ОТ 15.12.2017 Г. ПО ГР. Д. № 62883/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД; РЕШЕНИЕ № 399481 ОТ 03.05.2018 Г. ПО ГР. Д. № 1050/2018 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД; РЕШЕНИЕ № 364920 ОТ 19.03.2018 Г. ПО ГР. Д. № 55843/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД; РЕШЕНИЕ № 432845 ОТ 19.06.2018 Г. ПО ГР. Д. № 83530/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД; РЕШЕНИЕ № 435722 ОТ 22.06.2018 Г. ПО ГР. Д. № 57905/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД

правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат - под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката - да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет (България), и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер, би могла да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на [чл. 101, § 1 ДФЕС](#). Всеки съд следва да прецени дали с оглед на конкретните условия за прилагането ѝ такава правна уредба действително отговаря на легитимни цели и дали така наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели.

Приложението на правото на Европейския съюз, вкл. на тълкуването, дадено от С. по цитираното преюдициално запитване, е служебно императивно задължение на всяка национална юрисдикция във всяко нейно производство, поради което е без значение дали насрещната страна е правила или не възразение за прекомерност против адвокатския хонорар, претендиран от молителя (в случая такова възразение има).

Н. съд не може да се преструва, че не е постановявано такова тълкуване на общностната правна уредба от С., нито може да чака националния законодател да създаде национална правна уредба, която да предвижда някакъв нарочен механизъм за прилагането на тълкуването. Напротив, националният съд е длъжен сам да приложи разпоредителната част от тълкуването, като тълкувателна правна норма със собствен регулативен потенциал. Така определение № 18132 от 28.08.2018 г. по ч.гр. д. № 10208/2018 г., СГС, IV-Б с-в.

В изпълнение на това си задължение настоящият съдебен състав намира, че:

Адвокатската професия е свободна професия, чието упражняване представлява самостоятелен икономически риск. Ето защо трудът на адвоката не е равен и не може да бъде равен непременно на труда на юрисконсулта (каквото пълномощник е защитавал ответника по исковото дело) и не зависи от размерите на юрисконсултското възнаграждение по [чл. 25, ал. 1 от Наредба за заплащането на правната помощ](#) - арг. [чл. 78, ал. 8 ГПК](#), ред., ДВ, бр. 8/2017 г. Адвокатският хонорар обаче не може и е непременно да е много по-висок, особено по дела, които не се отличават с фактическа и правна сложност. В принципен план съгласно [чл. 6, ал. 3 ЗАдв.](#) без полагане на изпит за адвокати се вписват кандидати с юридически стаж от пет години (вкл. и най-вече юрисконсултите). Очевидно, в очите на законодателя трудът на юрисконсултите като юристи е съпоставим или поне не много по-малко ценен от труда на адвокатите. Адвокатското възнаграждение съответно, за да не доведе до ограничаване на конкуренцията, не трябва да е значително по-голямо от това на юрисконсултите, поне по делата, които не се отличават с фактическа и правна сложност и са с малък обем на процесуални действия. Диапазоните на юрисконсултското възнаграждение по искиви дела са 100-300 лв., а в случая - 450 лв. - чл. 25, ал. 1 и, ал. 2 от Наредбата за заплащане на правната помощ. Процесуалният представител на ищцата - адв. К. - не се е явила в съдебно заседание, нито е взела становище по доказателствата. Делото е приключило в едно-единствено съдебно заседание. Съдът намира, че на ищцата следва да се признаят разноски за адвокат в размер на 450 лв. - сума, равна на максимума по чл.

25, ал. 2 от Наредбата за заплащане на правната помощ. Общо сторените разноски от ищцата са 500 лв.

Както вече стана дума, извънсъдебното претендиране на погасени по давност вземания, когато не е съпроводено със спор относно изтичането на давността, не дава повод за предявяване на отрицателен установителен иск за несъществуване на притежания за вземането. Ответникът може да признае такъв недопустим иск и тогава право на разноски по [чл. 78, ал. 2 ГПК](#) има той, а не ищецът ([определение № 95 от 22.02.2018 г. по ч.гр. д. № 510/2018 г.](#), ВКС, IV г.о. и [определение № 338 от 18.07.2018 г. по ч.гр. д. № 209/2018 г.](#), ВКС, IV г.о., [определение № 468 от 18.12.2018 г. по ч.гр. д. № 4586/2018 г.](#), ВКС, III г.о., [определение № 476 от 20.12.2018 г. по ч.гр. д. № 4569/2018 г.](#), ВКС, III г.о. и др.).

Ищцата има право на разноски само пропорционално на неоснователно оспорената част от исковете - вземанията за периода м.05.2013 г.-м.01.2014 г. Видно от заключението на СТЕ главницата за периода м.05.2013 г.-м.01.2014 г. е 569, 39 лв. От представените с исковата молба доказателства е видно, че мораторната лихва върху главници за периода м.05.2013 г.-м.01.2014 г. към 21.04.2018 г. е 37, 80 лв. Сборът дава 607, 19 лв. Ищцата има право на разноски в размер от $(607, 19/13190, 57) \times 500 = 23, 02$ лв.

Ответникът е сторил разноски от 480 лв. за депозити за вещо лице и на основание [чл. 78, ал. 8 ГПК](#), ред., ДВ, бр. 8/2017 г., съдът му определя юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 лв. Общо сторените разноски от ответника са в размер на 580 лв. Съразмерно на прекратената част от делото, както и на признатата част от исковете, на ответника се дължат разноски от 553, 30 лв.

РЕШЕНИЕ № 4851 ОТ 29.10.2018 Г. ПО В. ГР. Д. № 706/2018 Г. НА ОКРЪЖЕН СЪД - БЛАГОЕВГРАД²

При този положителен за въззиваемия изход на производството пред Окръжния съд следва да му се присъдят направените разноски, изразяващи се в заплатено адвокатско възнаграждение, но не изцяло, защото възражението за прекомерност на последното, направено от пълномощника на жалбоподателите, се явява основателно. Спорът не е с фактическа и правна сложност, не е подаван отговор на жалбата, не е представена писмена защита и пред Окръжния съд не са събирани доказателства. Нужно е да се отбележи и че българските съдилища вече не са обвързани от размерите на адвокатските хонорари, регламентирани в [Наредба № 1 от 09.07.2004 г.](#) /в този смисъл е и решението на С., първи състав, от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 - [фирма] срещу Й. К., и С-428/16 - [фирма] срещу Е. Я./, и свободно могат да присъждат възнаграждения както под, така и над тях. Ето защо в случая съдът намира за справедливо да намали адвокатския хонорар на пълномощника Г. Ц. до 200 лева.

РЕШЕНИЕ № 4762 ОТ 23.10.2018 Г. ПО Ч. Т. Д. № 58/2017 Г. НА ОКРЪЖЕН СЪД – БЛАГОЕВГРАД:

² Така и **РЕШЕНИЕ № 4851 ОТ 29.10.2018 Г. ПО В. ГР. Д. № 706/2018 Г. НА ОКРЪЖЕН СЪД - БЛАГОЕВГРАД**

“Разноски се следват и на двете страни съобразно уважената/отхвърлената част от исковете. Заплатеното от ответника адвокатско възнаграждение не е прекомерно с оглед големия брой на претенциите, техния сериозен размер, повишената фактическа и правна сложност на делото, неговата немалка времева продължителност, както и съществения обем на доказателствените материали, а и е нужно да се отбележи, че българските съдилища вече не са обвързани от размерите на адвокатските хонорари, регламентирани в [Наредба № 1 от 09.07.2004 г.](#) /в този смисъл е и решението на С., първи състав, от 23.11.2017 г. по съединени дела С-427/16 - [фирма] срещу Й. К., и С-428/16 - [фирма] срещу Е. Я./, и свободно могат да присъждат възнаграждения както под, така и над тях.”

7. Определяне на адвокатско възнаграждение в заповедното производство:

РЕШЕНИЕ № 60144 ОТ 24.11.2021 Г. ПО Т. Д. № 1069/2021 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

С влязло в сила решение № 60546/18.09.2020 г., поставено по гр. д. № 1481/2019 г. на Районен съд-Смолян е признато за установено по отношение на М. С. П. от [населено място], [улица], че дължи на "Взаимоспомагателна земеделска кредитна асоциация на частни стопани- Перелик", [населено място] суми в размер на 5 000 лева- главница, представляваща неиздължен кредит по договор за кредит № 18173/26.09.2018 г., 525.00 лева- договорна лихва за периода 27.09.2018 г. -02.10.2019 г., за които е издадена заповед за изпълнение на парично задължение по [чл. 410 ГПК](#) с № 466/04.10.2019 г. по ч.гр. д. № 1097/2019 г. по описа на Районен съд-Смолян, като е осъдена ответницата да плати на ищеца 504.85 лева разноски за заповедното производство, както и 678.37 лева-разноски за исковото производство. Искът за установяване съществуването на вземане за договорна лихва над уважения размер от 525.00 лева до пълния предявен размер от 604.06 лева е отхвърлен като неоснователен. (...)

С оглед изхода на делото молителката дължи на ответника сумата 200 лева разноски-договорено и платено адв.възнаграждение.

РЕШЕНИЕ № 60181 ОТ 20.10.2021 Г. ПО ГР. Д. № 86/2021 Г., Г. К., IV Г. О. НА ВКС

От ответника по касационната жалба „ИМОБАЙЛ КЪНСАЛТИНГ СЪРВИСЕЗ“ ЕООД, ЕИК 102889300, са поискани сторените разноски в касационното производство, които с оглед изхода на делото следва да бъдат присъдени. Направеното от касатора, в тази връзка, възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение следва да бъде

уважено. Основанието по [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) се свежда до преценка на съотношението на цената на адвокатската защита и фактическата и правна сложност на делото, тъй като уговарянето и изплащането на възнаграждение за адвокатска услуга над определените минималните размери в [Наредба № 1/2004 г.](#), само по себе си, не е основание да се приеме, че е прекомерно. В случая, обаче, с оглед предмета на възникналия между страните правен спор и материалния интерес при касационното обжалване, възражението за прекомерност на адвокатското възнаграждение е основателно до размер на 744, 87 лева.

РЕШЕНИЕ № 60132 ОТ 19.10.2021 Г. ПО Т. Д. № 942/2021 Г., Т. К., П Т. О. НА ВКС

При този изход на делото и по аргумент от обратното на [чл. 78, ал. 3 ГПК](#) в тежест на касаторите остават направените по делото разноски.

РЕШЕНИЕ № 123 ОТ 09.06.2020 Г. ПО ГР. Д. № 3593/2019 Г., Г. К., IV Г. О. НА ВКС

Съдът е съобразил практиката на ВКС според която разпределянето на отговорността за разноски се осъществява по правилата на [чл. 78, ал. 1 и, ал. 3](#), приложими за всяка инстанция, като за присъждане на адвокатско възнаграждение по реда на [чл. 38, ал. 2 ЗАДВ.](#) пред съответната инстанция, е достатъчно по делото да е представен договор за правна защита и съдействие, в който да е посочено, че упълномощеният адвокат оказва безплатна правна помощ на някое от основанията по т. 1-3 на [чл. 38, ал. 1 ЗАДВ.](#), като не е необходимо страната да установява и да доказва съответното основание за предоставяне на безплатна правна помощ. Пропускът в договора не може да се санира с релевиране на твърдение за оказана правна помощ по реда на [чл. 38, ал. 2 ЗА](#) при заявяване на искането за присъждане на сторените в процеса разноски.

Чл.422

ГПК

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ № 4 ОТ 18.06.2014 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 4/2013 Г., ОСГТК НА ВКС

Разноските в заповедното производство представляват последица от уважаване на заявлението и са изрично разграничени от задължението на длъжника в съдържанието на заповедта за изпълнение - [чл. 412, т. 6 ГПК](#). В исковия процес разпределянето на отговорността за разноски няма характер на самостоятелно съдебно предявено притезание и не се включва във формиране размера на цената на иска.

При оспорване само на присъдените със заповедта за изпълнение суми за заплащане на разноски не е налице възражение по [чл. 414, ал. 1 ГПК](#). Длъжникът има право да обжалва заповедта по [чл. 413, ал. 1 ГПК](#). Законодателно уредените два режима за атакуване на заповедта за изпълнение изключват наличието на процесуалните предпоставки за съществуването на право на установителен иск за разноските в заповедното производство.

РЕШЕНИЕ № 203 ОТ 01.02.2018 Г. ПО Т. Д. № 905/2017 Г., Т. К., П Т. О. НА ВКС

В откритото заседание по делото пълномощниците на ответника по касация са направили възражение по [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) за прекомерност на адвокатското възнаграждение, заплатено от касатора за процесуално представителство пред касационната инстанция. В производството пред ВКС касаторът е представляван от двама адвокати, но адвокатското възнаграждение от 42 312 лв. е договорено с, респ. платено на, единия от тях - адв. Г. В.. Минималният размер на възнаграждението, изчислен съобразно приложимата разпоредба на [чл. 7, ал. 2, т. 6 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#), е 22 748.49 лв. След преценка на минималното и на реално платеното възнаграждение, на действителната фактическа и правна сложност на делото и на обема на предоставената в полза на касатора адвокатска защита, изразяваща се в изготвяне на касационна жалба с изложение по [чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК](#), явяване и участие на адвоката в едно съдебно заседание и подготвяне на писмени бележки, съставът на ВКС намира, че възражението за прекомерност на адвокатското възнаграждението е основателно. На основание [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) възнаграждението следва да бъде намалено от 42 312 лв. на 30 000 лв.

Като краен резултат ответникът по касация следва да бъде осъден на основание [чл. 78, ал. 1 ГПК](#) да заплати на касатора деловодни разноски в размер общо на 196 205 лв.

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ № 5 ОТ 12.07.2018 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 5/2015 Г., ОСГТК НА ВКС

Съгласно [чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК](#) на касационно обжалване подлежат определенията на въззивните съдилища, с които се дава разрешение по съществото на други производства или се прегражда тяхното развитие. В трайно установената съдебна практика такива други производства са: въззивно определение, постановено по частна жалба срещу определение на първоинстанционния съд за изменение на решението в частта за разноските; въззивно определение, постановено в производство по жалба срещу отказ за възстановяване на срок на основание [чл. 64 ГПК](#); въззивно определение, постановено в производството по освобождаване от такси и разноски на основание [чл. 83, ал. 2 ГПК](#); въззивно определение, постановено в производство по вписване пред съдията по

вписванията /[чл. 569, т. 5 ГПК](#)/, както и изрично предвидените в закона, каквито са въззивно определение, постановено в производство по даване на разрешение по [чл. 23, ал. 4 от Закона за отнемане в полза на държавата на имущество придобито от престъпна дейност](#) /ЗОПДИПД - отм./, въззивно определение, постановено в производство по обезпечение на бъдещ иск по [чл. 23, ал. 2 ЗОПДИПД \(отм.\)](#), както и в производство по обезпечение на иска, когато обезпечението е допуснато от въззивен съд - [чл. 396, ал. 2 ГПК](#), без изброяването да е изчерпателно.

РЕШЕНИЕ № 1063 ОТ 22.01.2020 Г. ПО АДМ. Д. № 5379/2019 Г., V ОТД. НА ВАС

С оглед изхода на делото са основателни претенциите на ответниците по касация за присъждане на разноски за касационното производство, своевременно заявени. В полза на КЗЛД следва да бъде присъдено юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 лв., на основание [чл. 78, ал. 8 от ГПК](#), приложим на основание [чл. 144 от АПК](#), във вр. с [чл. 37 от Закона за правната помощ](#) и чл. 24 от Наредбата за заплащане на правната помощ. В полза на С. И. следва да бъде присъдена сумата от 400 лева, направени разноски за адвокатски хонорар, установени с договор за правна защита и съдействие от 10.01.2020, г. действително внесена за един адвокат.

РЕШЕНИЕ № 85 ОТ 21.10.2015 Г. ПО Т. Д. № 597/2014 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

При този изход на делото в касационната инстанция касаторът има право на разноски за същата, а ответникът по касация няма право на такива. С оглед променения в настоящата инстанция изход на делото, обжалваното въззивно решение следва да бъде отменено и в частта му за разноските, възложени в тежест на касатора и на същия да бъдат присъдени направените и претендирани от него разноски в производството.

РЕШЕНИЕ № 60128 ОТ 30.11.2021 Г. ПО Т. Д. № 949/2020 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС

С оглед направеното от ответника, касатор в настоящото производство възражение по [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) по отношение на заплатеното от ищеца адвокатско възнаграждение за въззивната инстанция настоящият състав намира, че не е налице основанийето по цитираната разпоредба за намаляване на разноските в тази им част поради прекомерност на адвокатското възнаграждение. Обжалваемият интерес е в размер на 50 000 евро с равностойност 97 791, 50 лв. и минималното възнаграждение по [чл. 7, ал. 2, т. 4 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#)

възлиза на 3 463, 74 лв. При това положение размерът на заплатеното от ответника по касация, въззиваемо адвокатско възнаграждение от 4000 лв. не се явява прекомерно, доколкото същият е близък до минималния. Следва да се подчертае, че съдът прилагайки разпоредбата на [чл. 78, ал. 5 ГПК](#) може да намали възнаграждението поради прекомерност, но не е задължен да го редуцира до минималния размер, предвиден в [Наредба № 1/2004 г. като задължителна долна граница при уговаряне на адвокатските възнаграждения](#).

РЕШЕНИЕ № 105 ОТ 30.09.2021 Г. ПО ГР. Д. № 2610/2020 Г., Г. К., Ш Г. О. НА ВКС

При този изход на делото в полза на адв. Д. Ф. от САК, поела защитата на Р. Д. безплатно, следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение съобразно уважената част от иска и съгласно [Наредба № 1/2004 на Висшия адвокатски съвет за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#), настоящият съд определя възнаграждението в обща сума от 2280 лв. за всички инстанции, след като пред всяка от инстанциите адв. Ф. е заявила искане по [чл. 38, ал. 2 ЗАдв](#). Ответникът следва да заплати възнаграждението. Ответникът по иска също има право на разноски съобразно отхвърлената част от претенциите. Общо разноските на ответника за три инстанции са установени в размер на 14604 лв. Съобразно правилото на чл. 78, ал. 3 и, ал. 4 ГПК, от тях ищцата дължи да заплати 12656 лв, предвид отхвърлената част от иска и прекратяване на делото в една част след обезсилване на първоинстанционното решение. Ищцовата страна не е възразила за прекомерност на разноските на ответника за адвокатска защита, което единствено би оправомощило съда да прилага [чл. 78, ал. 5 ГПК](#).

РЕШЕНИЕ № 71 ОТ 03.07.2012 Г. ПО Т. Д. № 444/2011 Г., Т. К., П Т. О. НА ВКС

Предвид изложеното, въззивното решение следва да се отмени като неправилно и тъй като не се налагат други съдопроизводствени действия спорът следва да се разреши по същество като се признае за установено съществуването на паричното вземане, предмет на иска по [чл. 422](#) във вр. с [чл. 415, ал. 1 ГПК](#) и на издадената в производството по ч. гр. д. № 31644/2008 г. на Софийски районен съд заповед по [чл. 417 ГПК](#). Присъдените в заповедното производство законни лихви и разноски се дължат по силата на самата заповед за изпълнение и не подлежат на съдебно установяване с иска по [чл. 422 ГПК](#), в каквато насока е задължителната практика на ВКС в постановените по реда на [чл. 290 ГПК](#) и [чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК](#) решение № 40 от 05.06.2012 г. по т. д. № 148/2011 г. на I т. о. и определение № 417 от 03.06.2011 г. по т. д. № 315/2011 г. на I т. о.

Съобразно изхода на делото въззивното решение следва да се отмени и в частта за разноските, без да се обсъждат доводите на касатора за прекомерност на

претендираното от ответниците адвокатско възнаграждение. На основание [чл. 78, ал. 1 ГПК](#) на касатора следва да се присъдят разноски за трите съдебни инстанции в размер общо на 1350 лв.

РЕШЕНИЕ № 273 ОТ 06.10.2014 Г. ПО ГР. Д. № 693/2014 Г., Г. К., IV Г. О. НА ВКС

Предвид изхода на делото, на касатора-ищец не се следват, претендираните от него пред настоящата инстанция разноски. Също предвид изхода на делото, на основание [чл. 78, ал. 3](#) и [чл. 81 от ГПК](#), жалбоподателят-ищец дължи и следва да бъде осъден да заплати на ответника, претендираните и направени от последния разноски и в касационното производство за заплатено адвокатско възнаграждение, което съгласно представения по делото договор за правна защита и съдействие, е в размер 1 000 лв. От друга страна, предвид неголямата фактическа и правна сложност на делото пред касационната инстанция и предвид изготвянето от адвоката-пълномощник на ответника само на отговор на касационната жалба и на допълващи го писмени бележки преди постановяването на определението по [чл. 288 от ГПК](#) по делото, без явяване в откритото съдебно заседание, основателно се явява направеното от касатора-ищец възражение по [чл. 78, ал. 5 от ГПК](#) за прекомерност на тези разноски, заплатени от ответника, които следва да бъдат намалени до минималния размер на адвокатското възнаграждение. Последният - определен съгласно чл. 9, ал. 3, във вр. с чл. 7, ал. 2, т. 3 от Нар. № 1/09.07.2004 г. на ВАДВС за МРАВ, възлиза на сумата 500 лв., която жалбоподателят-ищец следва да бъде осъден да заплати на ответника.

РЕШЕНИЕ № 123 ОТ 09.06.2020 Г. ПО ГР. Д. № 3593/2019 Г., Г. К., IV Г. О. НА ВКС

Настоящият състав намира, че не следва да бъде допускано касационно обжалване на въззивното определение/съдържащо се в обжалваното въззивно решение/ по поставените от жалбоподателя въпроси и на соченото от него основание. Въззивният съд в съответствие с разпоредбите на закона и практиката на ВКС е приел, че разноски се следват на ответника по иск при отхвърлянето му. Също така правилно е прието, че се дължат разноски при осъществена безплатна правна помощ съобразно минималния размер [Наредба № 1/2004 за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#) и материалния интерес на предявения иск - 277 907 лева.

Съдът е съобразил практиката на ВКС според която разпределянето на отговорността за разноски се осъществява по правилата на [чл. 78, ал. 1 и, ал. 3](#), приложими за всяка инстанция, като за присъждане на адвокатско възнаграждение по реда на [чл. 38, ал. 2 ЗАдв.](#) пред съответната инстанция, е достатъчно по делото да е представен договор за правна защита и съдействие, в който да е посочено, че

упълномощеният адвокат оказва безплатна правна помощ на някое от основанията по т. 1-3 на [чл. 38, ал. 1 ЗАдв.](#), като не е необходимо страната да установява и да доказва съответното основание за предоставяне на безплатна правна помощ. Пропускът в договора не може да се санира с релевиране на твърдение за оказана правна помощ по реда на [чл. 38, ал. 2 ЗА](#) при заявяване на искането за присъждане на сторените в процеса разноски.

РЕШЕНИЕ № 14169 ОТ 21.12.2016 Г. ПО АДМ. Д. № 13353/2015 Г., I ОТД. НА ВАС

Съобразно отхвърлената част от оспорването за две съдебни инстанции на администрацията се дължи юрисконсултско възнаграждение в размер на 1391 лв. съгласно [чл. 8, ал. 1, т. 3 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения](#). При присъдени от първата инстанция 300 лв. следва да се присъди възнаграждение в размер на 1091 лв.

При обжалваем интерес от 587 903.40 лв. жалбата е уважена за 581 253.64 лв. Основателно е възражението на касатора, че присъденото адвокатско възнаграждение от административния съд следва да се намали наполовина при изричната законова норма на [чл. 161, ал. 1 ДОПК](#), че се дължи възнаграждение само за един адвокат. Във всички съдебни заседания жалбоподателят е бил защитаван от двама адвокати. Вписването в договора за правна защита и съдействие на адвокатско възнаграждение само за един от тях е заобикаляне на закона - на разпоредбата на [чл. 161, ал. 1 ДОПК](#). При сторени пред първата инстанция разноски за 9045 лв. спрямо уважената част от оспорването се дължат разноски в размер на 8942.70 лв., над която сума първоинстанционното решение следва да бъде отменено.

По идентичен начин за касационната инстанция ответникът е представил адвокатско пълномощно единствено в полза на адв. Илев за заплатено възнаграждение от 20 000 лв. Минималният размер на адвокатското възнаграждение според [чл. 8, ал. 1, т. 5 от Наредба № 1/2004 г.](#) е 8342.54 лв., която сума следва да се присъди на ответника по касационната жалба. Съдът намира, че същият не е навел нови доводи извън вече наведените в първоинстанционното производство.

РЕШЕНИЕ № 9404 ОТ 02.08.2016 Г. ПО АДМ. Д. № 5692/2016 Г., VII ОТД. НА ВАС

Видно от изложеното органът правилно е установил основанията за налагане на финансовата корекция - нередност по смисъла на [чл. 2, т. 36 Регламент № 1303/2013](#) във вр. с [чл. 70, ал. 1, т. 7 ЗУСЕСИФ](#), но не е изложил никакви мотиви досежно определения размер, който в хипотезата на т. 9 на приложение 1 на чл. 6, ал. 1 от Методологията не е точно определена стойност, а може да бъде 25 на сто, 10 на сто или 5 на сто. Това прави оспорения акт материално незаконосъобразен, защото размерът на корекцията е елемент на фактическия състав на акта по [чл. 73, ал. 1 ЗУСЕСИФ](#). Без мотиви за размера на корекцията актът се явява незаконосъобразен и съдът следва да го

отмени. Преписката следва да бъде върната на органа за произнасяне по размера на финансовата корекция.

С оглед изхода от спора и предвид направено от жалбоподателя искане, на основание [чл. 143, ал. 1 АПК](#) и [тълкувателно решение № 3 от 13.05.2010 г. на Върховния административен съд по административно дело № 5/2009 г.](#), съдът следва да осъди Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията - юридическото лице, в чиято структура се намира органът ответник, да заплати на Агенция "Пътна инфраструктура" направените по делото разноски. Същите са за юрисконсултско възнаграждение. Размерът на възнаграждението съдът определя на 300, 00 лв. на основание [чл. 8, ал. 2](#) във вр. с [чл. 7, ал. 1, т. 4](#) във вр. с [§ 1 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.](#)

Добавка:

РЕШЕНИЕ № 1316 ОТ 26.07.2018 Г. ПО ГР. Д. № 450/2018 Г. НА РАЙОНЕН СЪД - РУСЕ

Следователно, след постановяването на посоченото по - горе решение на СЕС и предвид предимството на първичното общностно право - [чл. 101](#), §1 от [ДФЕС](#) пред националното ни законодателство и на основание [чл. 633 от ГПК](#), разпоредбата на [чл. 78, ал. 5 от ГПК](#) в частта, предвиждаща минимален размер, под който намаляване на прекомерното адвокатско възнаграждение не може да бъде извършено ("...но не по-малко от минимално определения размер съобразно [чл. 36 от Закона за адвокатурата](#)"), не следва да бъде прилагана. По всяко дело, по което е направено възражение по [чл. 78, ал. 5 от ГПК](#), националният съд, наред с величината на защитаващия интерес, ще следва да извърши преценка на правната и фактическа сложност на делото без да бъде ограничаван от определения в [Наредба № 1 от 9.07.2004 г.](#) минимален размер. Единственото ограничение тук ще бъде свързано с преследваната от наредбата цел, чиято легитимност настоящият съдебен състав безспорно признава и която се подчертава и в цитираните решенията на СЕС и ВАС, а именно да се гарантира, че високоотговорният труд на адвоката няма да бъде подценен и поставен в зависимост единствено от пазарни механизми, което би имало за свой (отрицателен) резултат влошаване качеството на предоставяните правни услуги и ограничаване достъпа до квалифицирана правна помощ.

В конкретния случай материалният интерес по делото е нисък - в размер на 183, 54 лева. Самото исково производство също не се отличава с особена правна и фактическа сложност, поради което съдът намира, че справедливият размер на адвокатското възнаграждение за него бил в размер на 150 лева. Върху това възнаграждение, с оглед регистрацията на процесуалния представител на ищеца по [ЗДДС](#), се дължи и ДДС в размер на 20 %, т.е. сумата от 180 лева с ДДС. Заповедното производство, както в отговора си подчертава и особеният представител на ответника, се провежда в закрити заседания, чрез използване на утвърдени формуляри и без

възможност за развитие на процесуални усложнения, подобни на тези в исковото производство, поради което съдът намира, че справедливият размер на възнаграждението за същото е в размер на 50 лева или 60 лева с ДДС.

След намаляването на заплатеното от ищеца адвокатско възнаграждение до горепосочените размери съдът намира, че в полза на последния, на основание [чл. 78, ал. 1 от ГПК](#), следва да бъдат присъдени деловодни разноски в общ размер от 290 лева - за държавна такса и адвокатско възнаграждение в исковото и заповедното производство.

РЕШЕНИЕ № 342166 ОТ 19.02.2018 Г. ПО ГР. Д. № 31723/2017 Г. НА СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД

По разноските. И. претендира заплащането на сумата 75 лева разноски за заповедното производство, от които държавна такса и юрисконсултско възнаграждение и сумата 475 лева разноски за исковото производство, от които 75 лева държавна такса, 100 лева юрисконсултско възнаграждение и 300 лева депозит за ССЕ. Възражението на ответната страна против дължимостта на юрисконсултско възнаграждение е неоснователно. Разпоредбата на закона [/чл. 78, ал. 8 ГПК/](#) предвижда присъждането на юрисконсултско възнаграждение на юридическите лица, представлявани от юрисконсулт и при присъждането на възнаграждението, не се съобразява дали юрисконсултът получава трудово възнаграждение. Тук е моментът да се посочи, че с Решение на Съда (първи състав) от 23 ноември 2017 година по съединени дела С-427/16 и С-428/16 /§.57/ се прие, че Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, която предвижда задължение на съда при присъждане на адвокатските възнаграждения да не слиза под минималния размер по наредба, ограничава конкуренцията на вътрешния пазар. Но считано от влизане в сила на изменението на [чл. 78, ал. 8 ГПК](#), препращането при определяне на юрисконсултското възнаграждение е към [ЗПП](#), респективно Наредбата за заплащане на правната помощ. Тук е моментът да се посочи, че с § 62 на същото Решение на Първи състав е прието, че " С оглед на изложените съображения на пети и шести въпрос следва да се отговори, че във връзка с и с трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която в полза на юридически лица или еднолични търговци се присъжда адвокатско възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт."